

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ — ΑΘΗΝΑΙ

ΛΕΞΙΚΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

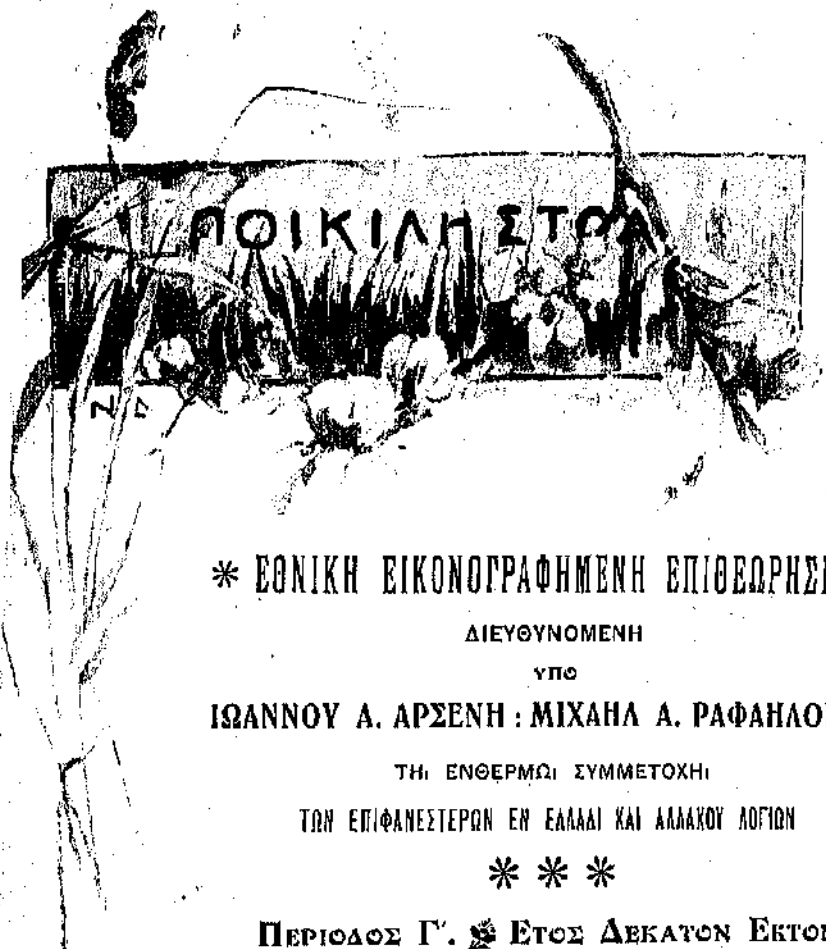
- Henry Liddell & Robert Scott υπό Μόσχου—Κωνσταντινούπολις ΜΕΓΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ τὸ ἀριστον καὶ τελειότατον τῶν Ἑλληνικῶν λεξικῶν. Σχ. μέγα τόμ. 4 σελ. 3010. Γιάνναρη Α. ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ἐπιτόμιον μετὰ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἑλλην. γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν. Τόμος 2 σελ. 2784.
- Ζηκίδου Γ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΝ καὶ ΧΡΗΣΤΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ τῆς Ἑλλ. γλῶσσης τῆς παλαιᾶς καὶ νεωτέρας· σελ. 544.
- Πανταζίδου Ἰω. ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ περιέχον πάσας τὰς παρ' Ὀμήρου καὶ Ὀμηρῶν ἀπατομήνας λέξεις ἐκδ. νέα.
- Κυριακοπούλου Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ τῆς τσέπης. ἐκδοσις νεωτέρη σελ. 581 πανόδετον.
- Καρβάτη Κ. ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ἐκδοσις νέα συμπληρωμένη ὑπὸ Κ. Καρβάτου σελ. 1500.
- Βλάχου Ἰγγ. ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ εἰς νέαν ἐκδοσιν πλουτισθεῖσαν διὰ 5000 νέων λέξεων.
- Σχινᾶ — Λεβαδέως ΜΕΓΑ ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ἐκδοσις ἐνάτη. Τόμοι 3 μετὰ παραρτήματα· σχ. μέγα σελ. 2508.
- Βοζαντίου Σ. ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ πλήρες κατ' ἐκρίσιν τοῦ Ἰπουργείου τῆς Παιδείας. Ἐκδοσις νεωτέρη σελ. 465.
- Πανταζῆ Δημ. ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ τῆς τσέπης πανόδετον ἐκδοσις 1925.
- Πανταζῆ Δημ. ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ τῆς τσέπης. Πανόδετον ἐκδοσις 1925.
- Κοντοπούλου Ν. ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ πλήρες μετ' ἐπεξηγήσεως καὶ προφορῶν τῶν δυσκολωτέρων λέξεων.
- Κοντοπούλου Ν. ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ πλήρες ἐκδ. ἕκτη ἐπιμελῶς διορθωμένη Σχ. μέγα σελ. 614.
- Κωνσταντινίδου Μ. ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ νεώτερον καὶ σαφέστερον τῶν ὑπαρχόντων. Ἐκδοσις ἐπὶ ἀρίστου χαρτου.
- Σιδέρη Ἰω. ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ. Τὸ μόνον εὐχρηστον λεξικόν εἰς νέαν ἐκδοσιν. Πανόδετον.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΒΡΑΒΕΥΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

- Ο ΔΕΚΑΗΕΝΤΑΕΤΗΣ ΠΑΟΙΔΡΧΟΣ μετὰ 97 εἰκόνων.
- ΕΙΚΟΣΑΚΙΣΧΤΑΙΑΙ ΔΕΥΤΑΙ ΥΠΟ ΤΑΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ μετὰ 111 εἰκόνων.
- Ο ΣΑΝΣΕΛΛΑΩΡ μετὰ 58 εἰκόνων.
- Η ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΡΟΒΙΝΣΩΝΩΝ μετὰ 51 εἰκόνων.
- ΤΑ ΠΕΡΤΑΚΟΣΙΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΤΗΣ ΒΕΡΓΟΜ μετὰ 47 εἰκόνων.
- ΡΩΒΥΡΟΣ Ο ΚΑΤΑΚΤΗΤΗΣ μετὰ 45 εἰκόνων.
- Ο ΛΑΧΝΟΣ μετὰ 42 εἰκόνων.
- ΑΙ ΜΕΛΑΙΝΑΙ ΙΝΑΤΑΙ μετὰ 45 εἰκόνων.
- Η ΤΥΧΗ ΤΡΙΩΝ ΡΩΣΩΝ ΚΑΙ ΤΡΙΩΝ ΑΓΓΛΩΝ μετὰ 53 εἰκόνων.
- ΜΙΣΗΜΒΡΙΝΟΣ ΑΣΤΗΡ μετὰ 63 εἰκόνων.
- ΑΠΟ ΤΗΣ ΓΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗΝ μετὰ 48 εἰκόνων.
- ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ μετὰ 48 εἰκόνων.

Τιμὴ ὀλοκλήρου τοῦ ἔργου Δρ. 160
 Διὰ τοὺς προπληρώνοντας ἔκπτωσης 10 %
 Ἐκαστον τεύχος Δρ. 20

* ΕΘΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ *

ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Α. ΑΡΣΕΝΗ : ΜΙΧΑΗΛ Α. ΡΑΦΗΛΟΒΙΤΣ

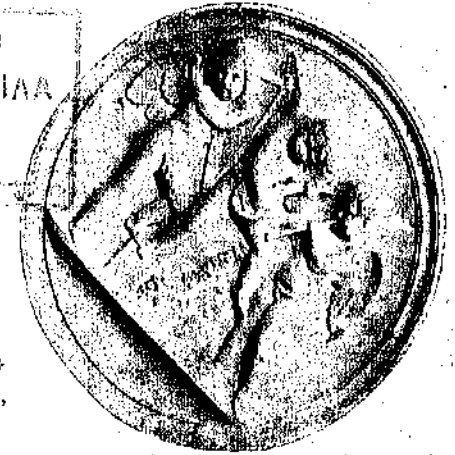
ΤΗΣ ΕΝΘΕΡΜΩΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧῆΙ

ΤΩΝ ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΕΡΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΙ ΑΛΛΑΧΟΥ ΛΟΓΙΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ'. ΕΤΟΣ ΔΕΚΑΤΩΝ ΕΚΤΩΝ

1914 *

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΙΟΥΛΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
 ΛΑΤΙΝΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

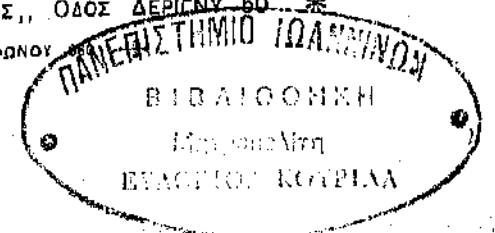
ΕΚ ΤΩΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΩΝ * * *

* * * "ΕΣΤΙΑΣ" ΚΑΙ "ΑΥΓΗΣ" *

1914

* ΓΡΑΦΕΙΑ "ΠΟΙΚΙΛΙΑΣ ΣΤΟΑΣ", ΟΔΟΣ ΔΕΡΙΝΥ 60 *

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ

* 16^{ος} ΤΟΜΟΣ *

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ

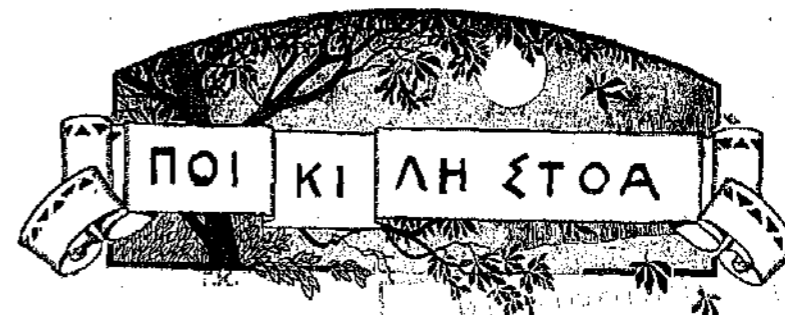
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ

ΚΑΙ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΤΟΑ

* 1914 *

* ΠΑΛΑΙΟΙ ΚΑΙ ΝΕΟΙ ΧΡΟΝΟΙ *

Μεγάλη Ἑλλάς, τὸ θερμογενὲς ὄνειρον τριῶν Ἑλληνικῶν γενεῶν, ἔργε πραγματικότητος. Εἰς στιγμή καθ' ἣν διόλιθη τὸ ἔθνος εἶχε καταληφθῆ ἐπὶ τῆς βαθυτέρας ἀγωνίας προέκρινεν ἓνα θαῦμα, τὸ αἰώνιον θαῦμα τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας. Ἀπὸ τῶν σεισμῶν τῆς Ἐθνικῆς ψυχῆς, ὅστις εἶχε συσσωρεύσει ἐρείπια ἀπογνώσεως, ἀνεπρόβαλλον τὰ εὐραιότερα ἄνθη τῆς ἀναταβλήτου Ἑλληνικῆς ἀξίας.

Πῶς θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἀδόκητον αὐτὴν μεταβολήν, τὰ συντελεσθέντα μεγαλοεργήματα, τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος; Ὁ Ιστορικὸς θ' ἀνεύρη τὴν πηγὴν τῶν γεγονότων τοῦ 1912-13 εἰς τὴν Διπλωματικὴν ἐργασίαν καὶ ἱκανότητα, ἴσως εἰς αὐτὴν τὴν ἀκατάσχετον φρεσὴν τῶν πραγμάτων, εἰς τὴν εὐρίμανσιν τοῦ ἀνατολικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον ἀφοῦ εἶχε διατρέξῃ ἅλα τὰ στάδια τῆς ματαιῆς λύσεώς του, κατέληξεν εἰς τὴν φυσιολογικὴν λύσιν του, εἰς τὴν διὰ τοῦ ξίφους λύσιν τοῦ προβλήματος ὑπ' αὐτῶν τῶν κυριωτέρων παραγόντων του, τῶν Βαλκανικῶν Λαῶν. Ἀλλ' ἀπομένει ἀκόμη ἀνεξήγητος διὰ τὴν Ἱστορικὴν ἐρευνᾶν ἡ ἀφάνταστος ἐκείνη ἠθικὴ δύναμις, τὴν ὁποῖαν ἐρανέρωσεν αἰφνιδίως εἰς τοὺς δύο τελευταίους πολέμους ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ. Ἀπὸ ἓνα Λαόν, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο δι' εἶχε χάσῃ ὁ ἴδιος τὴν πρὸς ἑαυτὸν πίστιν καὶ ἀπέβηκεν τῷ κόσμῳ τὴν πεποίθησιν, δι' ἡ θὰ ἦτο ἱκανὸς νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ δυσχερέστατα τολμήματα, ἀπὸ ἓνα Λαόν, ἦν ἐνδύμενον καταβληθέντα, ἐξεδηλώθη θαυμαστὴ ὁρμή, ἱκανὴ νὰ συντελέσῃ τὰ ἀκατόρθωτα. Καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ οἱ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐπιτελεσθέντες θοράμβοι κατέδειξαν ἀληθῆ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. Ψυχικὸν ὁμαδικὸν φαινόμενον ἀπὸ τὰ ἐκπληκτικώτερα εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν ἀγώνων τῶν Λαῶν. Διότι ὅσον τέλειον στρατὸν καὶ ἂν εἶχαμεν, ὅσον ἐξησιμημένας καὶ ἂν εἶχαμεν τὰς ἀμυντικὰς μας δυνάμεις, ὅσον ἀκμαῖος καὶ ἂν ἐκινήθη ὁ διοικητικὸς νοῦς, ὅσον ἀριστοτεχνικὴ καὶ ἂν εἰδείχθη ἡ ἐφαρμογὴ τῆς στρατηγικῆς, ἅλα ταῦτα εἶναι ἀνεπαρκῆ νὰ ἐξηγήσωμεν ἀνδραγαθῆματα ὁμαδικῆς ἱκανότητος οἷα τὰ τοῦ Κιλικί, τῆς Δοϊράνης, τῆς Τζουμαγιάς.

Μόνον διά τῆς ὁδοῦ τῆς ψυχολογικῆς ἐρεῦνης θὰ ἐπερῶμεθα πρὸς τὴν ἀκριβεστέραν ἐξήγησιν. Ὁ Ἕλληρ σωματικῶς ἀνεδείχθη μέγας πρωτίστως ἐκ τῆς ἀφυπνιαθείας συνειδήσεώς του, ὅτι ὡς φυλὴ εἰς τὴν Βαλκανικὴν, ἦτο ἡ ἀνωτέρα. Ὁ μυστηριώδης σύνδεσμος τῶν μακρῶν παραδόσεων, ἡ ἀδιοπεποίησις, ὅτι ἀνθρωπολογικῶς ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ κατέχει διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὴν ἐπιγλωττομένην βαθμίδα, ἡ συνειδησίς ὅτι βιολογικοῦστορικῶς ἡ φυλὴ αὐτὴ ὑπερτερεῖ τὰς ἀντιπάλους τῆς ὡς ἐξωτερικῆς παράστασις, ὡς ἐσωτερικῆς ἀξίας, ὡς ἐδρωτῆ, ἐέργεια, ἀντοχὴ καὶ θέλησις θὰ ἦσαν τὸ ἄθροισμα τῶν παλαιότερων τῆς ἀδοκίμου ἐπικρατήσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἰσχύος. Συνεπείσθη ἐντεῦθεν πρὸς τὴν ἰδιοσυνοσιαστικὴν τῆς φυλῆς μας εἶναι ἡ ἐξήγησις τῶν καταρωθωθέντων λαμπρῶν ἄλλων διὰ τῆς ἐρεῦνης τῶν ἠθικῶν δυνάμεων τῆς Ἑλληνικῆς συνειδήσεως. Ἡ νεωτεριστικὴ τεχνικὴ ἐπιβολὴ μετὰ τὰς νίκας τῶν στρατιῶν, ἡ στρατηγικὴ ἰκανότης εἶναι ἐκεῖνη, ἣτις οὐκ ἀλλοίωται κατὰ πολὺ εἰς τινάς, ἡ τελεία ὀργάνωσις τὰς διευκολύνει, ἀλλ' ἄλλοις ἐξωτερικῶν περιστάσεων, ὅπως εἰς τὸ Κιλίκιαν καὶ ἀλλαγῶν εἶναι κωλύει πρὸς τὴν ἠθικὴν ἀξίαν. Ὅστις θὰ ἠδύνησε νὰ συνέζησε τὰς ὑπερωμαίας ἐκείνας στιγμὰς τῆς Ἑλληνικῆς ὀργῆς καὶ δυνάμεως, θὰ ἠδύνατο νὰ κατανοήσῃ τὴν ἠθικὴν αὐτῆν ἀξίαν εἰς ὅλην τὴν θανμαστικὴν ἐπιβολὴν τῆς. Εἰς τὰς μάχας τοῦ

* ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΟΜΟΣ *

* 1914 *

1912 καὶ 1913 ἐπεβεβαιώθη ἀδιαφύκτως ἡ ἱστορικὴ ἠθικὴ ἰκανότης τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων ἀπέναντι τῶν ἐπιγλωττομένων ἑθνικῶν κινήσεων, εἰς τὰς κρισιμώτερας στιγμὰς, καθ' ὅσον ἐρχεται νὰ κριθῇ ἐπανειδήτως ἡ ἀξία τῆς ἀριστοκρατικῆς ὑπεριέξεως φυλῆς ἀπέναντι τῶν ὑποδεστέρας τῆς εἰς τὴν ἀνθρωπολογικώτερον ἠθικὴν ἐννοίαν.

Αἱ Ἑλληνικαὶ νίκαι, ἐκ τῶν ὁποίων προῆλθε καὶ πάλιν μετὰ αἰῶνας μία Μεγάλῃ Ἑλλάδι, κυρίως εἶναι ἔργον τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς τοῦ Λαοῦ τῆς. Ἐξωκώμωκα οὕτω πρὸς τῆς ἀσφαλτοῦρας ἐγγυήσεως τοῦ μέλλοντος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνος.

*

Καὶ ἀντάξιον τῆς Λαδικῆς αὐτῆς ἠθικῆς δυνάμεως διαφωτίζονται ὁμοίως εἰς τὴν ἠθικωτέραν ἐννοίαν αἱ ἰσχυρότεροι μορφαί, αἱ ὁποῖαι διέλαμψαν εἰς τὸν μακρῶν αὐτῶν Ἑθνικῶν ἀγῶνα καὶ τὴν Ἀναγέννησιν τῆς Μεγάλῃς Ἑλλάδος. Ἐξόχως σωμα-

θῆς, πλήρως ἀπὸ Ἑλληνικῶν φῶς ἀναπροβάλλει ἡ σεπτὴ μορφή τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Α'. Ὁ Ἄραξ αὐτός, τοῦ ὁποῦ ἡ μακρὰ ζωὴ ἐλικνίσθη εἰς τὴν ἀπαλότητα, ἀλλὰ καὶ τὰς πικρίας μᾶς διαρκῶς εἰρήνης, εἰς τὴν θλιβερῶν παραφωνίαν ἀπετέλεσεν ὁ ἀνυχοῦς ὄσον καὶ ἀκαίρος καὶ ἄσπρος ἐκεῖνος πόλεμος τοῦ 1897, ἐπέπρωτο νὰ ἴδῃ τὴν Δόξαν βραβεύουσαν τὸ ἔθνος του καὶ τὴν Δυναστείαν του εἰς τὰς τελευταίας γεροντικὰς του ἡμέρας. Καὶ τὸ τραγικὸν τέλος του, ὄσον ἐκτάκτως ἄδικον καὶ σκληρὸν καὶ ἂν ἐπῆρξε δι' ἓνα Βασιλεῖα, ὁ ὁποῖος παρελάθει μίαν Ἑλλάδα περιστοῦ κρείπια καὶ εἶχε τὴν σπανίαν τύχην νὰ τὴν ἴδῃ ἀμύμησάν ἠθικῶς, ὑλικῶς, ἐκπολιτιστικῶς καὶ τὴν ζηλευτοτέραν ἀκόμη τύχην νὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ εἰς τὰ εὐδρα σημεριὰ δομῆς τῆς, καὶ τὸ φρονιῶδες ἐκεῖνο τέμα τῆς ζωῆς του ἀνύψωσεν αὐτὸν εἰς τὴν εὐκρινεστέραν ἐκτίμησιν καὶ ἐδνωμοσύνην τοῦ Λαοῦ του. Εἰς τὴν μακροτάτην Ἰστορίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τ' ὄνομά του θ' ἀπομαίνη ἐξ ἴσου λαμπρῶν ὅπως καὶ τὰ ἡρωϊκώτερα τῶν ἐστεμμένων Ἑλληνικῶν κεφαλῶν. Ἐπεσε νεκρὸς ὑπὸ τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν, ἥς εἶχε ταχθῆ μέγας, ἐπιβλητικὸς καὶ ἀγρυπνός φρουρὸς τῆς. Ὅλον τὸ τραγικῶς ἔνδοξον μεγαλεῖον τῆς φυλῆς του ἐπεσφράγισεν ἡ ἡρωϊκὴ ἐκείνη πτώσις του. Καὶ πόσον εὐγενῆς, ἀγαθός, ἄκακος, γλυκὺς Ἕλληρ Βασιλεὺς ἐπῆρξε μέχρι τῆς ἐσχάτης πνοῆς του ὁ Γεώργιος Α'. Ἡ πορφυρά δι' αὐτὸν δὲν ἦτο πομπώδες γνῶρισμα, ἀλλ' ὅλη ἡ μεγαλειότης του ἐφανερῶτο εἰς τὸ γλυκὺ ἐκεῖνο μειδίαιμά του. Δημοκρατῆς Βασιλεὺς δέγνωνσε με λεπτοτάτην ψυχικὴν ἰκανότητα νὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ τῶν δημοκρατικῶν πολιτῶν του, νὰ χαρῆ μὲ τὸν εἰς τὰς ὄλας χαράς των, νὰ συμπονήσῃ εἰς τὰς θλίψεις των, νὰ συγκλονισθῇ εἰς τὰς βιαίας ἀλλὰ παροδικὰς λαίλαπας τῶν πολιτικῶν γεγονότων τοῦ Λαοῦ του, αἱ ὁποῖα τελικῶς τὴν ἀπωτέραν πηγὴν των εἶχον τὴν Ἐθνικὴν αἰτίαν. Συνετὸς καὶ ἀγχινοῦς, ἐγνώρισε νὰ ἐξέλθῃ πάντοτε τῶν καταγίδων ἀμείωτος ὄχι μόνον αὐτός, ἀλλὰ νὰ ἐξαγάγῃ καὶ τὸν Λαόν του ἀκέραιον. Ἡ πολῦτιμος ἐκείνη περιοριστὴ Διαθήκη του πρὸς τὸν λατρευτὸν Υἱόν του, σύνθεσις ποιήσεως καὶ συνέσεως, αἰσθήματος καὶ λογικῆς, χαρακτηρίζει κατὰ τὸν ἐμφαντικώτερον τρόπον τὸν Βασιλεῖα Ἑλληνα, τὸν ἰκανὸν ἄνθρωπον, τὸν συνετὸν ἀνώτερον πολίτην καὶ δύνεται ν' ἀποτελέσῃ ἀνεκτίμητον σοφὸν παράγγελμα Δημοκράτου Ἡγεμόνος τῆς νεωτέρας Ἰστορίας τῶν Δημοκρατικῶν Λαῶν.

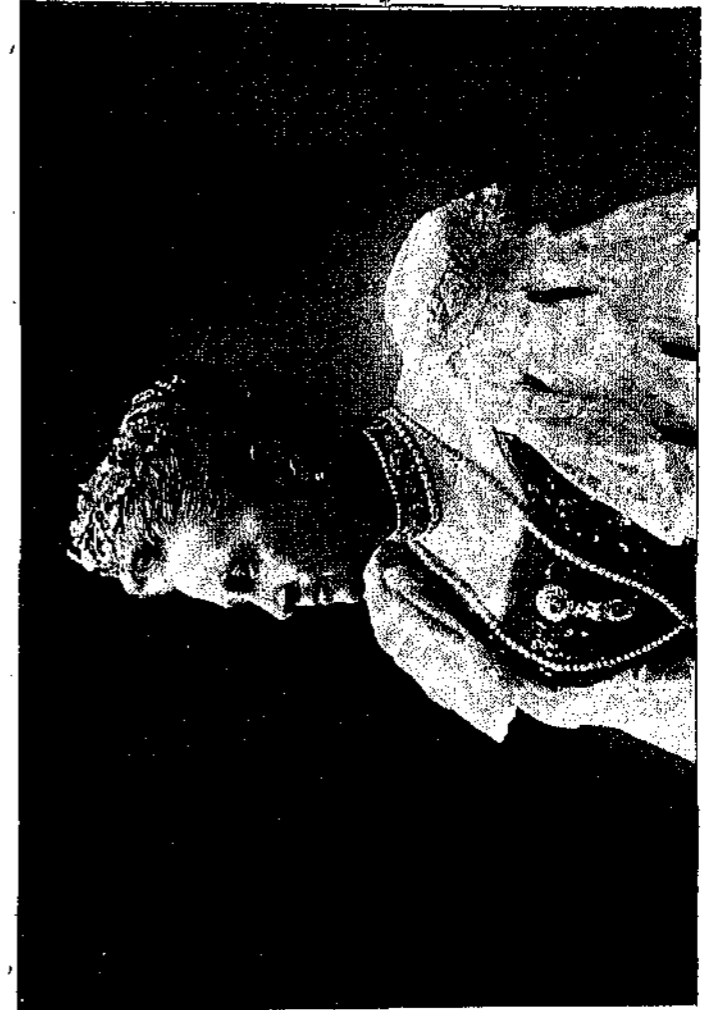
Καὶ κανεὶς ἄλλος δὲν ἐθρήνησεν εὐκρινεστέρον τὸν ἡρωϊκὸν ἐκεῖνον θάνατόν του ἀπὸ τὸν Λαόν του. Ὅσαι παρεξηγήσεις καὶ ἂν εἶχον παρεμβληθῇ μετὰ τὴν Στέμματος καὶ Λαοῦ κατὰ τὴν μακρὰν πολιτικὴν καὶ Ἐθνικὴν σταδιοδρομίαν τῆς ἀγωνιζομένης διὰ μίαν τελικὴν νίκην μικρᾶς Ἑλλάδος, παρεξηγήσεις ἀναπόφευκτοι ἐνὸς πολυταράχου πολιτικοῦ καὶ Ἐθνικοῦ βίου, διεκλύθησαν αὐτὰ διὰ τοῦ σπαρακτικοῦ θανάτου τοῦ Ἄνακτος εἰς τὴν λαμπροτέραν στιγμὴν τῆς Βασιλείας του. Ἐκπληκτος, πλήρως δακρυῶν θανμασμοῦ, λατρείας καὶ ἀφοσιώσεως ὁ Λαός του εἶδεν αὐτὸν τὸν ἐξαφνικὸν θάνατον τοῦ Βασιλέως του ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς Ἑλληνικῆς τιμῆς, ὅπου εἶχε τῆς εἰσὸν με ὄλον τὸν ἀφελὴ τρόπον τῆς ὑπερασπίσεώς τῶν Ἐθνικῶν συμφερόντων, με ὄλον τὸν ἀθόρυβον ἡρωϊσμόν του, με ὄλην τὴν ἀπὸ ἐπιδείξεως ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἐκπολιτιστικῆς ἰσχύος τοῦ ἔθνος του. Τὸ σεπτὸν αἷμα ἐνὸς Βασιλέως ἐπότισε γονίμως τὸ ἄνθος τῆς ἐλευθερίας μᾶς φυλῆς. Ποῖος θὰ εἶπῃ

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of several sweeping, connected strokes.

ΕΡΓΟΝ
Η. Τ. ΜΑΔΙΟΤΟΒΑΧ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
Τ. ΜΗΟΥΚΑ

* Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΜΗΤΗΡ *

A smaller, stylized handwritten signature in black ink, similar in style to the one above it.

Γεώργιος Α'

* Κατά τελευταίαν φωτογραφίαν Γ. ΜΠΟΥΚΑ *

δτι ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Α' δὲν ἐπῆρξεν ὁ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν, ὅπως ὑπῆρξε καὶ ὁ ἀνάξιος αὐτῶν Ἀρχηγός;

*

Ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος — ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ΙΒ' ἀνεφάνη ὁ τηλαυγὴς ἥλιος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀγαπηθῆσεως. Ἡ Μοῖρα τῆς Πατρίδος ἠθέλησε νὰ πῶση νεκρὸς πρὸ τοῦ τωρῆνον μαζὺν μετ' ἡν πῶσαν τοῦ Γένους του ὁ τελευταῖος ἄναξ τῆς, ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος· ἡ ἰδία Μοῖρα ὤρισεν, ὅπως ἀναστήσῃ τὸ Γένος ὁ Κωνσταντῖνος ΙΒ'. Ἡ Ἀνάστασις αὐτῆ δὲν ἐπῆρξεν ἀλοκληρωτικῆ, ἀλλ' ὁ Στρατηλάτης Βασιλεὺς ἐπλησίασε πολὺ τὸ ἔθνος πρὸς τὴν τελειωτικὴν ἀνάστασιν του. Ποτὲ σχεδὸν Βασιλεὺς, ἀρχηγὸς τοῦ Στρατοῦ του, δὲν ἠδύχησε νὰ καταγάγῃ τοιαύτας καὶ τοσαύτας ρίσκας εἰς τόσον βραχὺ χρονικὸν διάστημα καὶ νὰ καταβύλλῃ συγχρότως δύο προαιωνίους ἐχθροὺς τοῦ Ἑλληνισμοῦ διὰ καιριωτάτων πληγμάτων. Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Α' παρέδωκεν εἰς τὸν Υἱὸν του μίαν Ἑλλάδα μικράν, ἀλλ' ἰσχυράν, ἔτοιμον εἰς τὸν τελικὸν ἀγῶνα. Ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ΙΒ' ὀνειροπόλησε τὴν ἐκκλειαν τῆς χώρας ἐπὶ τῆς ἡπείρας θὰ ἐβασίλευε καὶ αἱ ἐπιζῆλοι στρατιωτικαὶ ἀρεταὶ του τὸν ἐδῆγησαν ἐκεῖ ἔνθα αἱ δόξαι δύο νικῶν ἀνέστησαν τοὺς μυθικοὺς Ἑλληνικοὺς ἡρωϊσμούς.

Υπῆρξεν ἐποχὴ, ὅπου μετὰ τὸν πρῶτον πόλεμον διαταγμαὶ τινες ἠκοίσθησαν διὰ τὴν τῆσιν τῆς Ἑλλάδος νὰ διερακινδυνεύσῃ καὶ εἰς δευτέρων πόλεμον. Ἀλλ' ἡ ἀδραχὴ θέλησι τοῦ Βασιλέως, ἡ περισσοτέρη ἀπόφασίς του, ἡ ἀτρόμητος τόλμη του ἀπεφάνθη: «Ὁ πόλεμος αὐτός εἶναι ἀναπόφευκτος μίαν ἡμέραν. Τόσον τὸ καλλίτερον διὰ τὸ ἔθνος, ἂν τὸν δεχθῶμεν σήμερον». Καὶ οἱ θαρραλεοὶ λόγοι του ἰσχυσαν νὰ ἐμπνεύσουν ἄμετρον ζῆλον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, ὁ ὁρμητικῶς κινηθεὶς βραχίων ἐγγράντισε τὸν λυσαλλέον πόθον τῆς ἐκδικήσεως τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν καθ' ὅσον κτυπημάτων κατὰ τῶν Ἑθνικῶν δικαιώσεων προέβαλλεν ἡ Βουλγαρικὴ ἀδθαιρεσία καὶ βουλμία.

Καὶ ποία ἀμυγῆς στρατιωτικὴ μορφή αὐτῆ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντῖνου ΙΒ'. Πρέπει ν' ἀνατρέξῃ τις εἰς τὰς μακρονοτέρας ἐποχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, διὰ νὰ ἀνεύρῃ τὴν ὁμοίαν τῆς. Κατὰ τὸν πρῶτον πόλεμον, τὸν πρὸς τοὺς Τούρκους, αἱ περιλαμπροὶ δάφναι τοῦ τότε Ἑλληνικοῦ Διαδόχου, ἦσαν καὶ ἂν ἐξευμῆθησαν μ' ἐθνωμοσύνην ὑπὸ τοῦ Λαοῦ του, δὲν ἰσχυσαν νὰ ἐπιβάλλουν τὴν Στρατηγικὴν Αὐτοῦ δεξιότητα εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον. Ἡ Ἐθνώσις προκατειλημμένη ἐκ τῆς Βουλγαρικῆς διαφημίσεως, εἶχε πιστεύσῃ, ὅτι τὰ πολεμικὰ τρόπαια τοῦ Ἑλληνικοῦ Διαδόχου εἶχον δευτερεύουσαν σημασίαν. Ὅλοι εἶχον ἐξαντλήσει τὸν θαυμασμόν τους πρὸς τοὺς Βουλγάρους. Αὐτοὶ ἐθεωροῦντο οἱ Ἰταῖοι τῆς Βαλκανικῆς γιγαντομαχίας, ἐπὶ τὴν οὐκίαν των μόνον νανώδη ἦσαν τὰ παραστήματα τῶν λοιπῶν νικητῶν. Καὶ ποία ἦτο ἡ κατάπληξις δτιαν ὁ τοὺς καὶ τὸ ἔθνος τοῦ Βασιλέως Κωνσταντῖνου κατέδραψε καὶ ἐξηφάνισε τὴν πεπολιτισμένην αὐτῆν. Ἐκθαμβος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος εἶδε ἓνα μετριόφρονα Στρατηγὸν Βασιλέα, ἀτρόμητον ἐκδικητὴν τοῦ πατρικοῦ αἵματος, ἀνδρείως συντρίβοντα τὸν ἀήτητον θεωρούμενον ἐχθρὸν καὶ καταδιώκοντα αὐτὸν ἐν μέσῳ ἀποκρυμνοτάτου ἐδάφους περὶ τρομον καὶ διαρκῶς ἠτιώμενον πρὸς τὰ παλαιὰ σύνορα τῆς Βουλ-

* Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ

Victoria

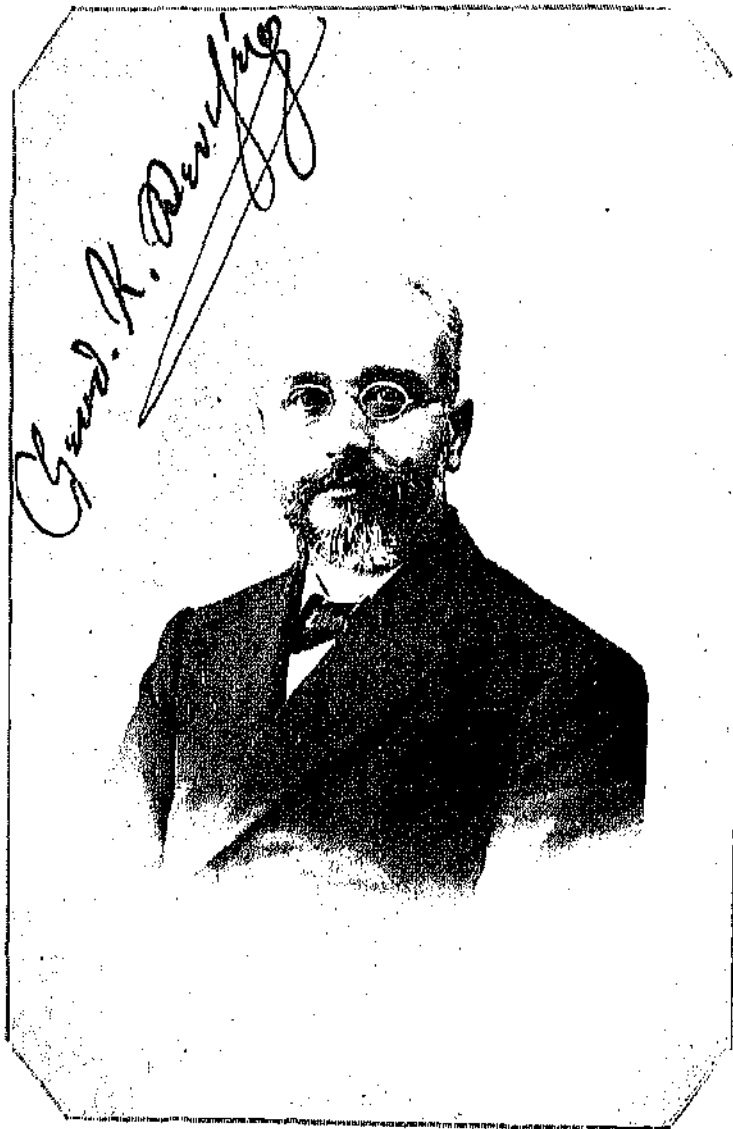
Φωτογραφία Γ. ΜΠΟΥΚΑ

* ΕΥΔΑΙΜΩΝ ΕΣΤΕΜΜΕΝΟΣ ΠΑΤΗΡ * Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΘΥΓΑΤΕΡΩΝ ΤΟΥ *

γαρίας. Τοιοῦτοι ἀσέλληπτοι θόγαμβοὶ ἦσαν ὡς ἀποκαλύπτει ἀγνώστου καὶ μὴ ἐπιμηθείσης ἀξίας, δυνάμειος, εὐφυΐας, τόλμης. Ὁ ἀσπὴρ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ἐλαμψε τότε εἰς τὸ Ἑλληνικὸν στερέωμα μὲ ὅλον

τὸ παλαιὸν ἀκτινοβόλισμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀνόμου. Ἐνὰ Ἔθνος ἐβόσκειται κάτω, τὸ ὁποῖον γυροῖται ἀκόμη νὰ ζῆ καὶ νὰ λαμπρύνεται, ἦτο ἡ γενεὴ ἀναφάνησις, καὶ τὸ Ἔθνος αὐτὸ ἔχει ἐπὶ κεφαλῆς ἕνα Βασιλέα,

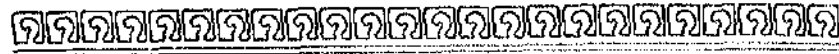
γνωρίζοντα τὴν ἔνδοξον ἱστορίαν του καὶ ἀναγεννῆσαντα ταύτην. Καὶ ἐδικαιώθησαν πληροτέατα οἱ βαρυσήμαντοι λόγοι τοῦ Ἰδεοδότης μας Βασιλέως. «Ὁ πόλεμος πρὸς τοὺς Βουλγάρους ἦτο ἀναπόφευκτος. Τόσον τὸ καλλίτερον, ποῦ τὸ Ἔθνος τὸν ἐδέχθη ἀμέσως, ἄνευ διαταγῆς».

Βασιλεὺς ἀνερχόμενος ἐπὶ τοῦ ὄργου μὲ τριατάς λαμπρὰς πελίδας, ὡς ἐχώραξεν ὑπὸ τὴν βαθύνην ἰγροσίαν του ἡ Ἑλληνικὴ λόγχη, μὲ τριαύτην ἀκλόνητον πεποιθῆσαν εἰς ἑαυτὸν, τὸν Στρατὸν καὶ τὸν Λαόν του, δικαιοῦται νὰ ἦναι ὑπερήφανος, νὰ προσδοκᾷ εἰς τὴν εὐρύτεραν προόδον τῆς χώρας του, εἰς τὴν ἀκμαιότεραν ἐπίστασίν της, εἰς τὴν τελείαν ἐκπλήρωσιν τῶν ἰδανικῶν της καὶ τὴν πραγμάτων τῶν ἀκαταγρασίτων δικαιωμάτων της. Καὶ ἴσως ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντίνος νὰ μὴ ἔφθασεν ἀκόμη εἰς τὸν κορυφῶνα τῆς Ἑλληνικῆς δόξης του. Δι' ἕνα τόσον Στρατηγὸν-Βασιλέα, διττῶς ἐατεμμένον διὰ τοῦ στεφάνου τῆς νίκης καὶ τοῦ ἐνδόξου στέμματος, ἡ ἐρέργεια καὶ τὸ τέλος προσατερίζουν τὸν ἀπειρον ὀριζόντα. Τίς οἶδε δὲ ἂν ἡ Μοῖρα, ἥτις ἠθέλησε νὰ φέρῃ αὐτὸς τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἑκατομμύρια ἡμοεθνῶν του μέχρι τῶν πωλῶν τῶν Θεσσαλῶν ὄνελων τοῦ Γένους, δὲν ἐπιφυλάσσει εἰς αὐτὸν τὸν ὄντιμοπόλον νικητὴν νὰ στήσῃ μὲ τὰς σεπτὰς χεῖρας του μίαν ἡμέραν τὸ ἱερὸν ἀμύθλον τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἐκεῖ, ὅπου ἡ βάρβαρος χεὶρ τῶν Ἀσιατῶν τυράννων ἤλωσε τὴν ἡμισέλιον.

*

Ἐπὶ τῆς πολιτικῆς μορφῆς τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου θὰ σταθῇ πολὺ ὁ ἱστορικός. Διὰ νὰ μεταφῆσῃ τὴν δύναμιν τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρός θὰ καταφύγῃ ἀναποφεύκτως εἰς τὴν ἠθικὴν ἐπιδοσαν, τὴν ὁποῖαν ἔσχεν ὁ Κόρης πολιτῆς ἐπὶ τῆς φυλῆς του. Ὅλα θὰ ἦτο ἴσως δυνατὸν νὰ παρῆγοιτο εἰς τὴν πρὸ τετραετίας ἀναστατωμένην Ἑλλάδα, διὰ νὰ προελάσῃ ἱκανῆ εἰς τὴν δόδον τῆς προόδου, ἀλλὰ τὸ δυσχερέστερον ὄλον ἦτο ἡ ἄλλειψις τῆς μυστικῆς, βαθύτης καὶ ἰσχυρῆς ἐκείνης πίστεως πρὸς τὴν ἐργασίαν, τὴν ἐρέργειαν. Αὐτὴ ἔλειπε καὶ αὐτὴν ἤλθε νὰ ἐμφυσιῆσῃ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, εἰς τὸ ἀπογοητευμένον Ἔθνος ὁ Ἐλευθερίου Βενιζέλος. Ἄν ὄλοι αἱ πρὸ αὐτοῦ καὶ περὶ αὐτὸν Ἑλληνικαὶ πολιτικαὶ μορφαὶ ὑπέστησαν εἰς τὰς Ἐθνικὰς προσδοκίας, μὴ νωθῶς ἦτο ἡ ἀτέλειά των, διὰ δὲν εἶχον εὐθέως ἀνεπτυγμένην διὰ τὸν ἑαυτὸν των τὴν πίστιν ταύτην πρὸς τὴν ὑπνώτισσαν ἠθικὴν δύναμιν τῶν Ἑλληνικῶν ἀμύθλων, ἐπομένως δὲν ἠδύνατο καὶ νὰ τὴν ἀφηνείσων.

Μὲ β,τι καὶ ἂν λέγεται διὰ τὸν πολιτικὸν αὐτὸν, διὰ τὰ σφάλματα, αὐτὰ ἐγένοντο κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μακρᾶς ἐκστρατείας μέχρι τῆς συνομιλολογίας τῆς δεμιστικῆς εἰρήνης, ὅσον καὶ ἂν τυχὸν δὲν ἠδυνήθη ἡ διπλωματικὴ ἀξία τοῦ ἀνδρός νὰ ἐπωφεληθῇ τὰ πάντα συμφώνως πρὸς τὰ Ἐθνικὰ συμφέροντα, — ὅλι ἡ ἐναντίον του πολεμικὴ καταπίπτει ὡς κτύπημα βέλους ἐπὶ βράχον πρὸ τῆς ἀκλόνητον ἀληθείας, διὰ μόνον αὐτὸς ἐτόλμησε τὰ θεωρούμενα ἀδύνατα καὶ εἰς τοῦτο προέβη ἐκ πεποιθήσεως, διὰ αἱ δυνάμεις τοῦ Ἔθνους του ἦσαν ἱκαναὶ δι' ἕνα ἀγῶνα διὰ τῶν ὄλων. Καὶ θὰ ἦτο παραλογομὸς νὰ ἐδέχτο τις, διὰ πολιτικὸς ἀνήρ, καταγνώσας τὰς ἠθικὰς Ἐθνικὰς δυνάμεις καὶ ἀναξωγονήσας ταύτας, δὲν ἔλεγε ἀναμετρήσῃ τὴν πραγματικότητα, δὲν εἶχε προσαθμίσει ὄλας τὰς πιθανότητας, ὄλας τὰς ἐνδεχομένας ἐκβάσεις.

Ἄλλ' οἱ διαταγμοὶ ὄσον καὶ ἂν δικαιολογοῦνται ἐκ τῆς ἀνέγκης, δὲν εἶναι ἢ ἀδυναμία τοῦ τολμηροῦ. Ὁ τολμῶν κατὰ τοῦτο μῖς κινεῖ τὸν θαυμασμόν, ὅτι μάλιστα ἐκτείνει τὸν βραχίονα, ἀλλοτριθεῖν καὶ τὴν ἐπιτοχίαν. Ἡ τόλμη, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, προὐκτιθέται τὸν θοῖαριον καὶ τὰ ἱστορικά γεγονότα τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ὁμίλων μαρτυροῦσι πάντοτε τὴν ἀδιαμφισβήτητον αὐτὴν ἀλήθειαν. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἀνήκει εἰς τὰς σελίδας τῶν τολμηρῶν πολεμιστῶν ἄλλοτε καὶ μεγάλωφρον πρόμαχος τῶν μεγάλων δικαίων τῆς ἀληθοῦς μείζοντος πατριδος του, τάσσεται ἕκτοτε δικαίως εἰς τὴν χορείαν τῶν εὐρηκτικῶν ἡρώων.

Ψυχολογήσωμεν τὴν τελευταίαν ἐσωτερικὴν Ἑλληνικὴν Ἐπαναστάσιν. Μᾶς παρουσιάζεται ὡς μία ἀκατανόητος σύγχυσις. Μία ζωὴ ἐπαναστατεῖ διὰ τῆς πολιτικῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ χωρὶς κινεῖν ὠρισμένον πολιτικὸν πρόγραμμα. Καμμία τάξις δὲν προσερχεταί ὀργανωμένη, ζητοῦσα τι ἀποκροσταλλωμένον, ἔχουσα σαφῆ συνείδησιν ἐνὸς κινήματος, ἀκαιοτοῦσα τι θετικόν. Ἡ ἐξέγερσις ὄλων τῶν τάξεων ἦτο ἐνιαχὲ, ἐξέγερσις σπράζουσα ἀπὸ μίαν διανοοῖαν κατὰ καταστάσεως, ἥτις οὐδένα ἰκανοποιεῖ, οὐδένα ἠδ' ἀχαρίσκει, τὴν ὁποίαν οὐδέεις ἤθελε. Κάτω τὰ Πολιτικὰ Κόμματα! ἦτο ἢ γενικὴ ἀναβύβωσις, ἢ ἐκδήλωσις τοῦ γενικοῦ πύθου. Ὁ Λαὸς ἤλπικε, ὅτι ἢ πτόσας ὄλων τῶν κομμῶτων, ἅπαντα εἶχε δημιουργήσῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἦτο ἀρεκτὴ νὰ φέρῃ τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως. Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τῶν ἐπαναστατήσαντα αὐτὸν Λαὸν καμμία ὀρισμένη τάξις δὲν προσήλθε μὲ συνειδητὴν θέλησιν, μὲ μίαν σπρμῶν, μὲ ὀργάνωσιν, ἐπομένως μὲ δύναμιν διὰ νὰ ἐπιβληθῇ, ἦτο φυσικὴ ἀνένεσις νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς συγκεχυμένης, ἀορίστου θέλησιν Ἐπαναστάσεως, ἢ μόνη ὀργανωμένη δύναμις — ὁ Στρατός. Λαὸς καὶ Στρατός συνειδηλωθῆσαν εἰς τὸ κίνημα, ἀλλ' ἐκτελετικὴ καὶ τὰ δύο μέρη εἶδον τὴν ἐπομένην τοῦ κινήματος τῶν, ὅτι δὲν ἐργαζοῦν τι ἔργον νὰ ζητήσων, πῶς ν' ἀρχίσων καὶ πῶς νὰ τερματίσων αὐτὴν τὴν Ἐπαναστάσιν. Καὶ ἐδρέθησαν ὄλοι πρὸ μῖς ἀγωνίας, πρὸ τοῦ ἀδιεξόδου. Τὴν στιγμήν ἐκείνην τῆς συγχύσεως, εἰς πολιτικὸς κατέβησαν καὶ εἶδε πῶς πταγῶν ἐλαίου ἐχρηιάζετο εἰς τὴν Ἑθνηκὴν ἐκείνην τρικυμίαν. Ἡ ἀφύπνισις τοῦ Ἑθνοῦ πρὸς ἑαυτὸ, ἢ συγκέντρωσις τῆς πίστεως ταύτης πρὸς ἓνα κέντρον. Καὶ ὁ πολιτικὸς, ὁ ὁποῖος διέκρινε τὸ τι ἐχρηιάζετο τὸ ἔθνος του, ἐπέσθη καὶ ὁ ἴδιος, ὅτι αὐτὸς ποῦ θὰ τῶν ἔδιδε τὴν πίστιν ταύτην, θὰ ἦτο καὶ ὁ ἐκτελετὴς του. Καὶ ἐνήργησαν. Ἡ ἐνέργειά του ἦτο φυσικὴ, μία σταθεῖα ἀνατομία τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, τολμηρὰ, ἀποφασιστικὴ. Ἡ μέθοδος τὴν ὁποῖαν ἠκολούθησε διὰ τὴν ἐπιτοχίαν τῆς ἀποτολμῆς του ὀπῆρξεν ἢ ἐπιτυχεστέρη. Αὐτὴ ἢ ἐπιζωοτοῦσα κατὰστάσις εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπεβόηθη τὴν τρικυμίαν του. Ὁ ἐπαναστατήσαν Λαὸς ἐχρηιάζετο μίαν πίστιν καὶ ἓνα πρόσωπον. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἔδωκε καὶ τὰς δύο ταύτας ἠθικὰς ἀξίας. Πῆραν τῆς Ἑθνηκῆς δυνάσεως δὲν ἐχόμειζεν πλέον παρὰ ἓνα βῆμα τὸν πιστεύσαντα Λαὸν καὶ τὸν ἐρηνοῦσσαν τὴν πίστιν του ταύτην Κυβερνήτην του. Ἡ ὀρισμότης τῶν γεγονότων εἰς τὴν Βαλκανικὴν ἐπιπολοῦθησε ταχύτερον ἀφ' ὅτι εἶχε προηβλήθη ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Εἰς τὴν συμμετοχὴν τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ προσηύχονε πᾶν ἢτι ἠδυνήθη νὰ εἶχεν ἔταμιν κατὰ τὴν ὄραν ἐκείνην, ἀλλ' ἢ πολιτικῶτα τῶν προσφορὰ ἦτο ἢ Ἑθνηκὴ πίστις, ἢν εἶχε συγκέντρωσῃ ἢ τολμηρὰ ἀτομικότης του. Καὶ ἢ νίκη ἐκτελέθη εἰς τὰς χεῖρας του.

✽

Λεπτομερῆς κριτικὴ τοῦ ἔργου τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου θὰ ἦτο σήμερον πρῶτος. Μᾶς λείπουν ἄλλως ἀκόμη ἢ ἀπαράτητα τεκμήρια τῶν ῥωπῶν εἰσέτι γεγονότων, ἐκ τῶν ὁποῖων τινὰ δὲν ἐφθασαν εἰς τὸν σκοπὸν των. Καὶ Ὁ ἀπαιτηθῇ τὸ πλήρωμα ἐκείνο τοῦ χρόνου, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀποκαθαίρονται πρόσωπα καὶ πράγματα τῆς συγχρόνου ἀχλὺς, διὰ νὰ φωνῇ ἐδ' αὐτεστέρα ἢ μεγάλη αὐτὴ πολιτικὴ μορφή, ἐκ τῆς ὁποίας ἤλλαξεν ἀποτόμως ἢ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ὄλη ἀλήθεια συνήθως εἶναι ἀδύνατος νὰ κατανοηθῇ ὀπὸ τῆς γενεῆς ἐκείνης, ἢεις ἐβρίσκειται πρὸ τῆς ἀληθείας ταύτης. Τὸ ἔπος τῶν πραγμάτων καὶ τῶν προσώπων μῖς ἱστορικῆς περιόδου καταφαίνεται καλλίτερον ἐξ ἀποστάσεως, ὀπως καὶ τὸ ἔπος τῶν ὀρέων. Καὶ εἰς μίαν τοιαύτην ἀπόστασιν δὲν ἐβρισκόμεθα ἀκόμη. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν δύναται ν' ἀρηθῇ, ὅτι ὄσον καὶ ἂν εἶχεν ὀρισμὸν ὁ καρπὸς τῶν τελευταίων Ἑλληνικῶν νικῶν, ὀπῆρξε πάντοτε εἰς βραχίον, ὀσιν εἶπε πρὸς αὐτοῦς, ὀσιν ἔφερε τὴν πίστιν εἰς τὸν Λαὸν, ὅτι ἦτο ἢ κατάλληλος στιγμή νὰ τελεθῇ τοῦς ἰδικούς του βραχίονας. Καὶ ἐκείνος, ποῦ ὀβήσεν πρὸς τὴν τολμηρὰν αὐτὴν τάσιν, μὲ ὄλην τὴν βεβαιότητα ἔως ποῦ ἠδύνατο νὰ φθάσῃ ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἦτο ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Τιμὴ εἰς τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ τιμὴ καὶ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν, ἂν ὀστος ἔκειεν ἀκόμη περισσότερον ἀφ' ὅτι εἶχε πιστεύσῃ ἐκείνος, ὁ ὁποῖος ἀφύπνισε καὶ συγκέντρωσεν αὐτὴν τὴν πίστιν του πρὸς τὴν ὀράσιν.

*

Τὴν τολμηρίαν, τὴν ὁποῖαν ἐξεδήλωσε διὰ τῶν κορυφῶν τῆς ἢ Ἑλληνικῆς φυλῆς κατὰ τοῦς δύο πολέμους, τὴν βλέπομεν συσσωματωμένην καὶ εἰς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Στόλου τῆς Ἑλλάδος Ναυάρχου Κουντουριώτην. Ὑπῆρξεν ὁ ἠθικὸς παράγων τῶν λαμπρῶν νικῶν τοῦ Ναυτικοῦ μας. Ὁ γνωρίζων λεπτομερῶς τὰ τῆς ἐπιπονοῦ, μακρὰς ἐνεργείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου κατὰ τὸν πόλεμον, σιματιὰ ἐκπληκτικὸς πρὸ τῆς θαυμαστῆς γενναιότητος τοῦ ἀνδρός. Ἡ Ἑλληνικὴ πίστις συγκεντροῦται ὀλόκληρος εἰς τὴν σθεναρὰν ἀπόφασίν του: Ἀναλαμβάνω! Καὶ ἐδῶθη εἰς τὸν ἠμιστον ἀγῶνα, μὲ τὴν αὐτοπεποιθῆτον ἐκείνην τοῦ μεγάλου Κανάρη, ὀσιν εἰς τὰς ὑπερόχους ἐπιχειρήσεις του ὀδηγήθη μόνον ἀπὸ τὴν πίστιν, ὅτι ἔπρεπε νὰ νικήσῃ ἢ ν' ἀποθάνῃ. Ἡ πίστις αὐτὴ τοῦ ναυάρχου Κουντουριώτου ἔγεινε κτῆμα ἐκείνου Ἑλληνοῦ ἀξιοματικοῦ, ἐκείνου ναύτου. Ἀπὸ τὴν ψυχὴν των ἐφυγαδένθη ἢ ἀμφιβολία. Εἶπον ὅτι θὰ συνέτριβον τὸν ἐχθρὸν καὶ θὰ ἐνυράρχουν τοῦ Αἰγαίου. Σταθερὰ ἢ ἀπόφασις, ὀρμητικὴ ἢ ἐνέργεια. Ἐπληξαν καιροῦς. Ὁ Ἑλληνικὸς Στόλος ἐπλευσεν ἀμέσως εἰς τὴν Αἴηνον, τὴν κατέλαβεν, ἀντιπαρετάχθη ἐκεῖ πρὸ τοῦ ἐχθροῦ, τὸν προεκάλεσε, τῶν συνέτριψε ἀφ' ἀρχῆς τὸ ἠθικόν του. Καὶ ἔταν ἐτόλμησε νὰ ἐξέλθῃ τῶν Αἰοδανελλίων, ἦτο ἠδὴ ἠττημένος. Καὶ κατάπληκτος ὁ κόσμος εἶδε τὸ πρωτοφανὲς θέαμα: Ἐνα πλοῖον τοῦ ὁποῖου ἢ βαρύτης τοῦ ἐπιπομένου χάλυθος δὲν ἦτο ἄνωτέρα τῆς τοῦ ἐχθρικοῦ, κατενίκησεν ἓνα ὀλόκληρον στόλον, ἔτριψε εἰς ἐπονείδιστον φυγὴν ὀλόκληρους ἰσχυρὰς μονάδας, παμκοβλήτους ζητούσας νὰ κρουθῶσιν εἰς τὰ στενά. Δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν δεόντως τὴν μαχητικὴν ἀξίαν τοῦ Ἐβέρωφ, ἀλλ' ἀπερίοριστος εἶναι ὁ θαυμασμός μας πρὸς τὴν ψυχικὴν δύναμιν τῶν πληρωμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ναυτικοῦ, ἢεις

επήρξε και ο πρωτοργός των λαμπρών αυτών νικιών του, Ισαζιανών των του παρελθόντος.

Κατὰ τὴν ἀποστολὴν φωτογραφίαν Γ. ΜΠΟΥΚΑ

Με τοιαύτην ἠθικὴν ἐνδυνάμωσιν, μὴ λιμνάζον πλέον εἰς τὴν ἀπραξίαν τοῦ Ναυπατάμιου ἀλλὰ δοξασμένον τώρα τὸ Ἑλληνικὸν Ναυτικόν, ἀναδιοργανούμενον εἰς τὰς ἐθνεύτερας διαστάσεις, ἥπως ἐπιθυμῆ ὁ μεγαλοδεδεῖτης Βασιλεὺς του καὶ τὸ Ἔθνος, θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀδιάσειστον ὑπερρίσχησιν τῆς Ἑλληνικῆς οὐραίας.

*

Με τὰς δόξας πλέον δύο πολέμων ἐστεφανωμένοι τὸ Ἔθνος ὑπερηφάνως προσαινεῖ τὸ μέλλον, ἕνα μέλλον ἀναπτύξεως ὅλων τῶν ἀνωτέρων ἐκπολιτιστικῶν δυνάμεών του; Ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ πιστοποιηθεῖσα ἐπὶ τῆς Βαλκανικῆς ἐν τῶν δύο πολέμων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων των, θὰ φαίη κατ' ἀξίον βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως τούτου. Ὅλα τὰ πεδία τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως διανοίγονται γόνιμα καὶ εὐδοκίαν εἰς τὸν Ἑλληνισμόν. Ἡ παραγωγὴ τῆς γῆς, ἡ βιομηχανία τῶν προϊόντων της, ὁ πλοῦτος τῶν θαλασσῶν, ἡ ναυτιλία, τὸ ἐμπόριον, τὰ γράμματα, αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστήμαι καλοῦν τὴν νέαν, μεγεθυνθεῖσαν Ἑλληνικὴν γενεάν, εἰς

Πρωτοργός
1913

ἐργασίαν, ἐνέργειαν, δράσιν. Καὶ εἴν ἦναι δικαία ἡ ἐκτίμησις καὶ ἐπιθεβλημένος ὁ θαυμασμός πρὸς τὰς Ἡολεμικὰς ἀνδραγαθίας τῆς Νέας

Γενεάς, δικαιολογημένοι εἶναι καὶ αἱ ἐπιτολμοὶ προσδοκίαι διὰ μίαν σύντονον, ἀκαταγώνιστον, οὐστημιακὴν, ἀγαγεννητικὴν ἐργασίαν. Ἡ συνολικὴ ἐργατικότης καὶ ἡ ἀκατάβλητος ἐνφύα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ θὰ ἦναι ἐπιεικὴ, ἦτις θ' ἀναπτύξῃ τὰς ὅλας παραγωγικὰς καὶ ἐκπολιτιστικὰς δυνάμεις τῆς χώρας μας, ἡ ὁποία θὰ βοηθήσῃ ἀσφαλῶς αὐτὴν εἰς ἐδραίων καὶ ἐπιμεγαλειότεραν ἀνάπτυξιν της, διὰ τῆς ἐπιτυχούς ἐκμεταλλεύσεως ὅλων τῶν πλουτοπαραγωγῶν πηγῶν, τῶν δυναμένων γὰ τὴν ἐνισχύσασιν καὶ τὴν ἐπαυξήσασιν, καὶ θὰ καταστήσῃ τὴν Ἑλλάδα μας ἰσχυράν, σεβαστὴν εἰς τοὺς φίλους της καὶ φόβητρον εἰς τοὺς ἐχθρούς της, ὅπως καθώρισεν ὁ πρῶτος συντελεστὴς τῆς Ἑθνικῆς Ἀγαγενήσεως της, ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος.

ὑπὸ τοῦ συναισθήματος τῶν μεγάλων αὐτῶν λόγων θὰ διαπνέηται εἰς τὸ μέλλον πᾶσα Ἑλληνικὴ καρδιά καὶ θὰ καθοδηγῆται πᾶσα ἐργασομένη Ἑλληνικὴ χεὶρ.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἤδη προσαινεῖ νέους ἀπεριότους ὁρίζοντας καὶ ἀσθάνεται ἐν ἑαυτῷ τὸ φῶς καὶ τὸ θάλαρος νέων ἐλπίδων. Τὰς ἀσφαλίζει τὸ ἄσβεστον σθένος τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς καὶ ἡ δαφροστεφῆς ἐποποιία τῶν νικητῶν τῆς δόξης ἀλλὰ καὶ ἐκλεκτῶν τῆς θυσίας. Δὲν εἴμεθα πλέον οἱ τοῦ παρελθόντος ἄνευροι καὶ σκετοῦμενοι ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς ἔπαυσε ν' ἀναπαριστᾶται πλαστογραφημένη ἡ Ἑθνικὴ μας ψυχὴ καὶ ζῶη καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μας διανοίγονται τώρα πρὸς νέων κόσμων ἐξέλιξιν, ἦν δὲν ἀντικυμβανόμεθα ὡς ἄλλοτε ὑπὸ τὸ φῶς τὸ ἀμυδρὸν καρχηκτικὸν δημοσίον βίου, δὲν τὴν ἀσθανόμεθα διαρκῶς σκορπισμένην καὶ ἀσύντακτον. Ἡ Νέα Ἑλλάς ἔχει πλέον τὸν μέγαν αὐτῆς Βασιλέα καὶ τὸν ὑπέροχον Κυβερνήτην της. Ἐκεῖνος τὴν ἔκαμε γὰ μεγαλοεργίαν καὶ αὐτὸς τὴν χειραγωγεῖ μεγαλοεργαγμόνως, τὴν ἀσφοῦ διαρκῶς, τὴν ἀνδρίζει μὲ ἐμπνεύσεις πρωτοβουλίας, μὲ βλέψεις κολοσιαίου μεγαλείου, μὲ πολιτικὸν θάρδος καὶ εὐστροφον πολιτικὴν δξυδέκειαν. Ὁ Βασιλεὺς της, ὁ τόσον ἀδρόμητως συνδέθει μετὰ τὴν Δόξαν καὶ τὰ Κλέη τῆς Πατριδος του, εἶναι τὸ νέον σέλας, ἡ νέα στήλη πυρός, ὁ νέος δόγηγος ἀστὴρ τοῦ Ἑθνικοῦ μέλλοντος, ὁ δὲ διευθύνων τὰς τύχας αὐτῆς, ὁ πρωταγωνιστὴς καὶ τολμηρὸς ἀναπλάστης τοῦ Ἑλληνικοῦ δαιμονίου, τῆς νέας αὐτῆς ἐν εἰρήνῃ Ἑθνικῆς ἀποστολῆς, ἀναβαπτίσεως καὶ ἐδημερίας. Ἐξηφανίσθη ἡ παλαιὰ μικροφυγία καὶ μικροπραγμοσύνη, ἦτις ἀπεκτῆσαν τὰ αἰσθηματα καὶ ἀπενάρκου κάθε ἐδγενῆ καὶ γενναίαν δρμήν. Ἡ Νέα μας Πατρις ἀνέκτησε τὴν Ἱστορίαν της, στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἀθανάτων παραδόσεών της καὶ τῶν νέων μεγάλων ἔργων της καὶ διὰ τοῦ νέου μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ της δίδει εἰς τὸν ἀπανταχοῦ Ἑλληνισμόν, τὸν σφριγῶντα καὶ σκιρτῶντα εἰς τὸ ἔκκουσμα τῆς προόδου, τὴν ἐρηλὴν θέσιν τῶν πρώτων αὐτοῦ μεγάλων ἰδανικῶν, διὰ τὴν νέαν Ἱστορίαν τοῦ κόσμου...

Τὴν γενικὴν αὐτῆν ἀναπτύξασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ καθήκοντος συναισθάνεται βαθύτατα καὶ ἡ «Ποικίλη Στοά» καὶ ἡ συμβολὴ της εἰς τὸν νέον μέγαν ἀγῶνα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τὴν ὅποιαν ἐκοινολόγησε κατὰ τὴν μακρὰν αὐτῆς διανοητικὴν πάλιν, θὰ ἐνισχυθῆ εἰς τὸ μέλλον διὰ τῆς συγκεντρώσεως εἰς τὰς ἀγκῶδεις σελίδας της, ὅλου τοῦ πνευματικοῦ Ἑλληνικοῦ κύκλου, τοῦ κεκλημένου ν' ἀγωνισθῆ ὑπὲρ ὑψηλῶν νικῶν ὡς αἱ τῶν δοξασθέντων Ἑλληνικῶν δπλων.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΑΡΙΣΤΕΗΣ

†
ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΕΝ ΚΑΪΡΩ

8 Νοεμβρίου 1913

Φίλε Κύριε Ἀρσένε,

Διακ' ἐδωριστοῦ πολὺ σοῦ μοι ἐκαίμικε τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐδωρίσθησιν τὰ μοι στείλῃτε τὴν προσφιλέη «Ποικίλην Στοάν». Πολὺ ἐζώον σοῦ εἶδα τὴν Ἐκτενήριδα σοῦ ἔνασθ' ἴσοσιν πλανοῦν καὶ καλλιτεχνική καὶ τὰ ἐπαγγελίᾳ ὅτι τελειοποιουμένη τὴν μετὴν συνεργασίᾳ τῶν κ. Παπαδόπουλος, ὁ ἄλλοθι ἐτήσιον δημοσίευσμα, ἀντιῶσθ' τῆς μεγαλοπρεπείας αὐτῶν ἐκτελεστικῶν ἀγώνων Ἑλλάδος. Σὺς σφίγγω τὸ χεῖρ' ἐλληνοφιλῶς θέλω τὰ βλέπω τὴν «Ποικίλην Στοάν» καθῆσθαι τὴν ἄλλης τῆς συγχρόνου δημοσιογραφίης κινήσεως τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων. Οἷον οἱ νέοι συγχρόνοι καὶ καλλιτέχναι σοῦ στέλλει τὰ ἔχων ἔλασθ' ὅσοι ἔλασθ' τῶν ἀποχωρήσασθαι. Μὴν εἶσθε διοικητικοὶ πρὸς τὰ «κατὰ διαμῶναι». Αὐτοὺς εἶναι ὁ αἰώνιος τῆς ἐξελίξεως νόμος τὰ κήματα στὴν πτωχίαν φέρων πάντοτε τὴν ἀποχρηστικῶσθαι ἀποκαθίζει τὰ πτωχία.

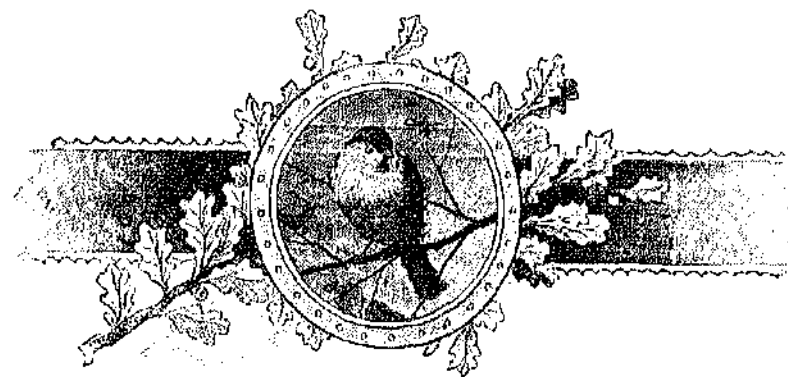
τὴν Στοάν» τελείως συγχρονιστικῶσθαι, ἀντικαταστάσασθαι τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ἔξωθεν κήματα, τῶν σημερινῶν, σοῦ δὲ τὴν ἐκείνην εἰς τὴν ἀσκήσασθαι τῶν πολιτικῶν τῶν Κ' αἰῶνος.

Μετὰ τῶν θερμότερον χαίρεταισθαι μου

Φιλολόγος

Δ. Α. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ

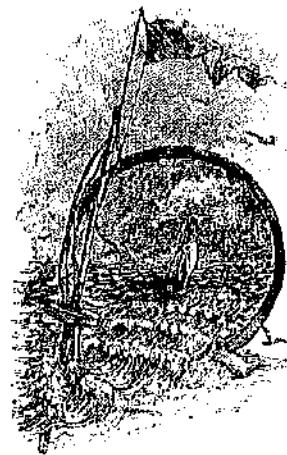
Γραμματεὺς Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας

* ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ *

Ο ΟΙΚΤΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΥΡΑΝΝΟΝ

[Ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου τοῦ ἔδελοντοῦ Ἱεροκήρυκος τῆς Ε' Μεραρχίας Δ. Καλλιμάχου, Γραμματεὺς τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας]

ΕΧΘΡΟΣ εἶχεν δλοτιλῶσθαι ἐπιτοπισθῆ καὶ ἡ Μεραρχία μας, ἡ ἀτυχήσοσθαι Ε' Μεραρχία, ἡ ἡρωικῶσθαι ἀγωνισθεῖσα καὶ κομφθεῖσα μετὰ τριήμερον ἀδικόσθαι πρὸς τριπλασίον δυνάμεισθαι τῶν Τούρκων εἰς τὸ Σόροβιτς, ἀνέλασθαι καὶ πάλιν τὰ παλαιῶν τῆς ἡθικῶν, μετὴν προσθήκησθαι μίας νέας λαμπρῶσθαι τῆς νίκης, τῆς μάχης τοῦ Κοράνοσθαι. Ἔτσι ἐπεράσθαι καὶ πάλιν χωρὶς ἀντίστασθαι τὰ πολυδαίδαλα μετὰ τὸν Σόροβιτς καὶ τῆς Μπάνιτσας Στενά τοῦ Κιρλί Δεσβέν. Τὸ ἔδαφος εἶχε καθαρῶσθαι ὁλοσχερῶσθαι. Δὲν ἔβλεπες ἄλλο παρὰ λείψανα τῆς φυγῆς τῶν Τούρκων. Οἱ ὄρμηκοὶ σπαραγμοὶ μετὰ σφαίρας μάσθαι, ὄβριδες, ταινίεσθαι πολυβόλων, ψόφου ἄλλοσθαι, πάσθαι τσακισμένα καὶ ἄλλα ἀσπρημένα, χαίμενα μέσα στὴν λάσπη, γυλισθαι, φουσιγγιωθῆσθαι, ῥοῦχα, κουβέρτες, ἀρβύλεσθαι, κατσαρόλεσθαι καὶ χίλια δὲ ἄλλα ἀντικείμενα.

Κάσθαι κήματα ἀντιμερῶσθαι ὀμίλους Τουρκικῶν γυναικοπαίδων. Οὔτε ψυχή Κοριάσθαι. Μόνα δλομόνασθαι τὰ γυναικοπαιδα, ἐπέσθαι εἰς τὰ χωριάσθαι, ἐπάνω εἰς τὰ ὀποῦ ἐπλανῶσθαι ἔ θάνατος. Ἡ χανούμισσας μετὰ τὰ γαστράμια τῶν ἐκρύπτοντο ἐπιμελῶσθαι ἀπὸ τὰ βέβηλα μάτια τῶν γυναικοπαίδων, σοῦ ἔχλασαν τὸ Ἰψηλὸ ἀσβλέει τους. Ὅσθαι μπῆκαμε μέσα στὰ Στενά, 5-6 χανούμισσας μετὰ καμμά εἰσοσθαι Τουρκόπουλα ἐκάσθαι καὶ ἐπερῶσθαι τὰ περῶσθαι ὁ στροτὸσθαι καὶ ἔπειτα τὰ προχωρήσθαι. Δὲν ξέρω γιατί ἔνας ἀδικαιολόγος ἴσθαι φόβος μετὰ κατέλασθαι ἐκείνην τὴν στιγμήν, μήπωσθαι δὲν βρῶσθαι ἐν ἀσφαλεῖ τ' ἀξιοθῆσθαι ἐκεῖνα τοῦ πολέμου θύματα, σοῦ ἐκάσθαι ἐκεῖ πεινασμένα, ἐξαντλημένα, καὶ ἐστερνοῦλιασθαι, γυμνά σθεδόν καὶ ἀπασιτυτίσθαι, ἐστερνοῦλιασθαι ἀπὸ τὸ δρομὸν ψύχος, ψύχος δολοφονικὸν σοῦ ἐθαύσθαι. Ἐσθαι ἄσθαι ὅσθαι ἐκεί τὸ ἐξελίξασθαι μετὰ, τὸ σείσθαι ἀσπρηθῆσθαι, τὸ διαβολομένο ἀσπρηθῆσθαι, ὅσθαι ἀνακράσθαι οἱ Τούρκοὶ ἐντρομοὶ πρὸ τῆς θεῆσθαι. Ἐφοβῶσθαι πολὺ ἀπὸ τὴν διάβασθαι τοῦ σείσθαι ἀσπρηθῆσθαι προσφῶσθαι ἰσχυρῶσθαι ἐντυπώσθαι, σοῦ μοι ἀσπρηθῆσθαι τὸ ἐρώσθαι ἐνὸσθαι ἐξέσθαι.

— Πασιτοῦλῶσθαι μου, εἶσθαι δὲ τὰ πηγαίνουσε χωρὶς τὰ δουλείησθαι λιανοτούφουσθαι;

— «Έτσι παλληναί μου, δὲν υπάρχουν πλέον Τούρκοι τοὺς ἐθεράσαμε. Καὶ τὸ ἀθάνατο τὸ εὐζωνάκι, λυπημένο ποῦ δὲν θὰ ἀγγαγήσει πλέον Τούρκους, γιὰ νὰ δουλέψῃ λιανοτούφεκο μοῦ ἀπήντησε παραπονοῦρα :

— «Μὰ τότε, παπαῦλη, γιατί νὰ μὴ μᾶς ἀφήσουνε νὰ τὸ ἀποτελειώσουμε 'μεῖς! »

Παρεπονείτο τὸ θαυμάσιο τὸ εὐζωνάκι, ποῦ πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἦτο χωμένο στὴ φωτιά τῆς μάχης τοῦ Κομάνο καὶ ἠθροαίετο ἐκεῖ ἡ ψυχὴ του γιὰ τὴν ἡκουε καὶ ἔβλεπε διὰ «ἐδαύλου» τὸ λιανοτούφεκο, παρεπονείτο διὰ τὴν χθὲς ἢ Δ' Μεραρχία συνεσπλάκη πρὸς τὸ Σόροβιτς μὲ τὰ λείψανα τοῦ ὑπὸ τῆς Μεραρχίας μας συντριβέντος Τουργικοῦ στρατοῦ καὶ ἔτσι δὲν ἀφῆσαν τὰ εὐζωνάκια μας νὰ συμπληρώσουν τὸ ἔργον τῆς τελείας ἐξοντώσεως τῶν Τούρκων.

«Μὰ τότε γιατί νὰ μὴ μᾶς ἀφήσουνε νὰ τὸ ἀποτελειώσουμε 'μεῖς» εἶπεν ἀτηγήσῃ τόσον ζωηρὰ στὰ βήθη τῆς ψυχῆς μου, ὅσπε' εδραιωμένος μετ' ὀλίγας ὥρας ἐμπρὸς σ' ἄξια οὐκετο γυναικόπαιδα ἐνόμιζα διὰ τὴν ἡκουε καὶ πάλιν ἀπὸ τ' ἀδιαιετα τὰ εὐζωνάκια : « Ἀφήστε μας νὰ τὸ ἀποτελειώσουμε 'μεῖς ».

«Έτσι, ὑπὸ τὸ κράτος τέτοιου φόβου, κατέβηκα ἀπὸ τὸ ἄλογό μου καὶ ἐπλησίασα τ' ἀξιολύπητα ἐκεῖνα πλάσματα. Τὰ Τουργικόπουλα χλωμά, μελανιασμένα, μιζιάρικα, τρεμουλιασμένα, μὴ ἀσθιναμένα διὰ ἴσως εὐρίσκιοντο μέσα εἰς ζώνην κινδύνων, ἤλθαν ὅλα καὶ μὲ περιεκύκλωσαν, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ μὲ περιεγρασθοῦν. Καὶ ἡ χανοῦμισσες, ἐνῶ στήν ἀρχὴ ἔβλεπαν τὸ πρόσωπό μου μ' ἐμπιστοσύνην, ὕστερον δὲν ἀντελήφθησαν διὰ καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς θρησκείας τῶν Γκριασὺρηδων εἶναι ὠπλισμένοι καὶ αὐταὶ ἐφοβήθησαν. Ἄπο ἐγύρισαν τὰ ῥάστα καὶ ἡ ἄλλες μ' ἔκαμαν νὰ ἐννοήσω τὴν ἀγωνίαν των, μὲ τὰς τευριμὰς κινήσεις των.

Κόρημα! φωνάζω. Μὴ φοβείσθε! ἤλθα νὰ σᾶς προστατεύσω. Ἄλλ' ἡ Τούρκισσες δὲν μποροῦν νὰ συνέλθουν ἀπὸ τὴν τρομὰν τους. Κόρημα, χανοῦμιτς, κόρημα! Σιγά, σιγά συνήλθαν ἀπὸ τὴν ταραχὴν των. Ἦκουσαν τὰς συμβουλὰς ποῦ τῆς ἔδωκα, νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ φέρουν γρήγορα ἀπὸ τὴν ἐκτεθειμένην ἐκείνην θέσιν πρὸς τὰ ὀπίσω μίτς πλησίον καμπέτης, ὅπου θὰ ἦσαν ἀθέατοι, καὶ δὲν περᾶσῃ ὄλος ὁ στρατὸς τότε εἰμποροῦν νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πορείαν των. Ἡ χανοῦμισσες ἀπέπνευσαν. Καὶ δὲν ἀποχωροῦσαι ἠδὲ χαρίσταν διὰ τὴν ἀπροσδόκητον καλωσύνην ἐνὸς Γκριασὺρη, ἡ ἐγγνωμοσύνη των ἐλάλει εὐγλωττῶς ἀπὸ τὰς ἐσοπετασμένες τῶρα μορφῆς των.

✠

ὑπὸ βροχὴν ἀδιάκοπον ἐξημολουθήσαμεν τὸ βῆδισμα καὶ φθάσαμεν εἰς τὸ Ἀρμενοχώρι.

Ἀπέραντη ἡ πεδιάδα ἐμπρὸς μας, διήκουσα μέχρι τοῦ Μοναστηρίου, σλαισιουμένη ἀπὸ τὸ Μπαρλοβον καὶ ἀπὸ τοῦ Περιατέρι τὰς ὄψεις. Τὰ κορφοβούνια γύρω μὲ τὰς κατὰλευτες φυλάκεις των μὲ κρυφομυλῆματα λὲς καὶ διαλαλῶν τὸ χωρμόσνον ἀπόρρητον τῆς ἐπιληρωσίως τῶν ἐθνικῶν κλησῶν.

Κοιμισμένο σὲ ὀλόλευκη σινδόνα προσβάλλει τὸ Ἀρμενοχώρι, ὁ σταθμὸς τῆς Φλώρινας. Εἶναι χωριὸν ἀνάμικτο ἀπὸ Μουσοῦλμάνους καὶ Χριστιανούς. Οἱ τελευταῖοι, διηρημένοι εἰς Ἐξαρχικοὺς καὶ Πατριαρχεικούς, εἰς χθὲς μπλεγμένοι εἰς τὸ φρικτωτέρου ἀλληλοφάγομα, μᾶς ἀποδέχονται ἀδελφωμένοι καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια γιορτάζουν τὸ Χριστὸς Ἀνάστη τῆς ἐλευθερίας των. Ὁ παπῆς τοῦ χωρίου, νεαρός, δημοδόσιμος, ἕνας ἀρειμάνιος παπᾶς, τὸν ὁποῖον μιντεῖς μόνον ἀπὸ τὸ κλυμμάχι του καὶ τὰ μακρὰ μαλλιά του, μὲ παραλαμβάνει διὰ νὰ παραστῶ μίρτυς ἐνὸς ἡγρίου Θεάματος.

Μὲ δδηγεῖ εἰς ἓνα σπήτι Βουλγαροφόνων, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον χθὲς εἶχε διαδραματισθῆ ἓνα ἀπὸ τὰ ὄχι ἀσυνείδητα γεγονότα τῆς Τουργικῆς θηριωδίας. Εἰς τὸ σπήτι ἐκεῖνο — ὅπως καὶ εἰς τ' ἄλλα — εἶχαν καταυλισθῆ δύο Τούρκοι στρατιῶται. Τοὺς ἔβρεφαν, τοὺς ἐτεριποιούντο, σιλάβοι οἱ δυστυχεῖς οἱ χωρικοὶ τῆς ἀθθαρευσίας τῶν τυράνων. Ἄλλ' ὅταν οἱ Τούρκοι ἐπληροφορήθησαν διὰ καταφθάνει ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς, σκορπίζων σὸ διάβα του μοσχοδόλυντα ζωῆς ἀληθινῆς καὶ ἀναστάσεως, οἱ αἰμοχαρεῖς Νιζάμηδες τοῦ

φτωχικοῦ σπητιοῦ ἠθέλησαν ν' ἀποθανάτισουν τὴν φυγὴν των, σφραγίζοντας τὴν Τουργικὴν κυριαρχίαν, κυριαρχίαν αἱμάτων καὶ οἰμωγῶν καὶ θρήνων διὰ θηριωδίας, ἥτις ὑπέβρε τὸ σύμβολον τῆς ἐρνύθρας Ἡμισελήνου ἐπὶ πεντα-

κόσια δλα ἔτη. Ἄφ' οὗ ἔφαγον τὸ τελευταῖο γεῦμα τοῦ σπητιοῦ συνέλαβαν τοὺς ἐθρεγέτας των, δύο συγγενικὰς αἰμογενείας, τοὺς ἔδεσαν ὄλους καὶ φέροντες τοὺς κατέσφαξαν ἀγγελῶς.

ΛΥΧΕΙΣ ΧΩΡΙΚΑΙ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΦΕΥΓΟΥΣΑΙ
Μὲ τὴν προχώρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἐγκαταλείπουν τὰς ἐστίας των

Ἐμπήκα εἰς τὸ σπῆτι, ἔσφιξα τὴν ψυχὴν μου καὶ δὲν εἰμπορῶ ἀπόμην γὰρ ἀνέλθω ἀπὸ τὴν φρίκη. Ἡ αὐλὴ τοῦ περὶ τοῦ ἦτο πλημμυρισμένη ἀπὸ τὰ αἶμα τῶν σφαγέντων. Καὶ μέσα στὴ πλημμυρὰ ἐκαίην κατέκειντο τὰ πτώματα δευτῶ θυμάτων. Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, ἀπετέλουν μίαν μάζαν μέσα εἰς τὴν θεοσκότεινῃ αὐλῇ, ποῦ ἐρωτίζετο ἀμυδρὰ ἀπὸ μικρὸν φεγγίτην.

Ἡ Βουλγαρίδες ἡμῶν εἶδαν, ἤρχισαν νὰ ἐτοιμάζονται ἀναψαν λαμπάδες, ἐκασαν μοσχολίβανο καὶ ἤρχισαν νὰ μοιρολογοῦν καὶ νὰ θρηνηδοῦνε γοερά. Ἄλλες συγγενεῖς τῶν σφαγέντων ἐτραβοῦσαν τὰ μαλλιά των, ἀλλόφρονες διὰ τὴν μεγάλην, τὴν ἀγρίαν συμφορὰν.

Ἄν ἐνοοῦσα τὴν γλῶσσαν τῶν θρήνων καὶ τῶν μοιρολογίων των. Ἄλλὰ τὸ θέαμα ἦτο τόσον βυθιεῖα συγκινητικόν, ὥστε δὲν εἰμπόρεσα νὰ μείνῃ ἀδακρυκτος κανεὶς. Στὴν ἀγκαλιὰ μιᾶς γυναῖκας ἦτο ἔκχρηστο τὸ παιδάκι τῆς σφαγμένου. Παιδί καὶ μάνα σιμὰ σιμὰ στὸ τραγικὸ μαρτύριο. Ἐκείνη ἔφερε τὴν φρίκην εἰς τὸ πρόσωπο ζωογραφισμένην, ἀλλὰ τὸ παιδάκι τὸ κανόμοιο, ἕνα ἀγοράκι δώδεκα χρονῶν, ἐκείτο σὺν ἀγγελοῦδι, μὲ τὰ χεράκια του συμμαζεμένα, σὺν νὰ ζητοῦσε νὰ ζεσταθῆ κοντὰ στὴν ἀμοιρῆ μαννούλα του. Εἰς τὸ πρόσωπόν του, ὠραῖο προσώπειον ἐπλανᾶτο μὲ τὸ φωτοστέφανο τῆς ἀθωότητος καὶ ἕνα δυνατὸ παρὰ τὸν, ὅτι τὸ ἐσφιζαν ἄδικα τὸ κανόμοιο ἔτσι τόσο μικρὸ. Τὰ πρόσωπα τῶν ἄλλων δὲν εἰμπόρεσα νὰ τ' ἀντιρῶσω καλά, γὰρ νὰ ἴδω τὴν ψυχολογίαν των. Μία γρηοῦλα ἐγγενῆτι χρόνων ἐκείτο πλαγιαστά, κοικαλιασμένη, χωρὶς ψυχολογία, μελανιασμένη σὺν τῇ μάσῃ 'Ραμοῦ τοῦ Β' τοῦ Μουσειῶν τοῦ Καίρου. Στὸ στέρι τῆς καθισμένης θρηνηλογοῦσε βουβὰ ὁ δύστηνος ὁ γέρος τῆς, μὲ κἀτασπαστὸ κεφάλι, σὺν χιονομένη κορφοβοῦνι. Ἐσήμωσε τὰ κἀκκινια, τὰ βουρνωμένα μάτια του ὁ γέρος, μὲ εἶδε, καὶ πάλιν ἐσκυψε βουβὰ κοντὰ εἰς τὸ κουφάρι τῆς σκοτωμένης του γρηοῦλας. Ἐμπερὸς σὲ τέτοιο φρικιαστικὸν θέαμα θυμῆθηκα τὴν προστασία πρὸς τὰ γυναικόπαιδα τῶν Τούρκων εἰς τὰ Στενὰ τῆς Μπάνιτσας καὶ ἐσυλλογίσθηκα μήπως εἶναι ἐγγίλημι ὁ οἶκτος πρὸς τὸν τόραννον...

(Καίρον)

Δ. ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ

??

Ὁ Στόνος ὁ Πατέρας μου κ' ἡ Οἰμογῆ ὡς Μητέρα
Μ' ἐκτείναν' ἐδῶ πέμα
Στὸν κόσμῳ: Νὰ θρηνώ.

Κι' ἀπὸ ἐλθῆς μου εἶπανε πῶν δρόμο μου τὸν πλάνο:
Ποτέ μου νὰ μὴ φθάνω
Σὲ τελικὸ σκοπὸ.

Μ. Ρφ

* ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ *

ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ "ΠΟΙΚΙΛΗΝ ΣΤΟΑΝ",

* ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙ ΤΗΣ *

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΤΗΣ ΑΥΩΝ

Κόσμιαι Αιωνοθηταί τῆς "Ποικίλης Στοᾶς,"

Σὰς εὐχαριστῶ ἐκ μέσης καρδίας διὰ τὸν ἀποσταλέντα μοι ὠραῖον τόμον τῆς «Ποικίλης Στοᾶς», ὁ ὅποιος ἀποτελεῖ δι' ἐμὲ ἐνθύμιον τοῦ ἀληθινοῦ ἐν Ἀθήναις ταξιδίου μου. Ἡ γενομένη μοι ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν Λογιῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς Κοινωνίας ἴαν εὐμενῆς καὶ ἐνθερμῆς δεξίωσης μὲ συνεκίνησεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ν' ἀξήθῃ, ἐάν ἦναι τοῦτο δυνατόν, ἡ συμπάθεια, τὴν ὁποίαν πᾶς γνήσιος Γάλλος τρέφει πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς εὐφροῦς καὶ μουσολήπτους αὐτῆς κατοίκους.

Ὅθεν μετὰ πάσης εὐχαριστήσεως ἀποδέχομαι τὴν εὐγενῆ ἡμῶν παράκλησιν, ὅπως φιλοξενηθῇ εἰς τὸ ἐξαιρετικὸν ἡμῶν ἔργον ἢ ἐπὶ τῶν Σεισμῶν διλέξις μου, ἀλλ' ἐξαιτούμαι προθεσίαν τινὰ πρὸς ἀποστολὴν τοῦ χειρογράφου, ἕνεκα τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ μεγάλης ἀπασχολήσεώς μου κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Ἡ ἐν τῇ «Ποικίλῃ Στοᾷ» συνεργασία μοι εἶναι δι' ἐμὲ νέα τιμὴ διὰ τὴν ὁποίαν θὰ σὰς ἦμαι ὑπόχρεως.

Μετ' ἀσθημάτων ἐγκαρδίου ἀροσιώσεως

(ΚΑΡΟΛΟΣ ΑΕΠΕΡΕ)

(Καθηγητὴς τῆς Γεωλογίας καὶ Κοσμητικῆς τῆς Σχολῆς τῶν Ἐπιστημῶν τῆς Αὐῶν)

C. Aepere

ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ἀξιότιμοι Κόσμιαι

Ἐγκαρδίως σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ λαμπροῦ τόμου τῆς «Ποικίλης Στοᾶς», ἧς ἡ ἐπιτυχία εἶναι ἀξία θερμῶν συγχαρητηρίων.
Μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς

Georg. K. Benizelos

(ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ)

Ἀξιότιμοι φίλοι,

Εὐχαριστῶ ἀπὸ μέσης καρδίας διὰ τὸ καλλιτεχνικὸν ἀντίτυπον τῆς «Ποικίλης Στοᾶς», ὅπερ ἔ' ἀποτελέσῃ ἀληθῆς κόσμημα τῆς Βιβλιοθήκης μου διὰ τε τὴν ἐπιτυχὴ συλλογὴν τῆς βίης καὶ τὴν ὅλην ἐπιτέλειαν τοῦ ἔργου.

Πᾶς ἔπαινος ἔσται κατώτερος τῆς ἀξίας αὐτοῦ, εὐχαριστῶν δὲ καὶ πάλιν ὑμᾶς διὰ τὸ πολῦτιμον ἐνθῆμον, εὐχομαι ἀμφοτέροις ἱκανοποιησθῆναι ἰσαξίαν τῶν ἀκαταβλήτων προσπαθειῶν ὑμῶν.

Σὺς ἀσπάζομαι ὅπως πρῶθιμος φίλος

(ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΡΑΛΛΗΣ)

ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΗΜΑΡΧΟΥ

Φίλτατοι,

Ἔχετε τὴν καλοσύνην νὰ μοῦ στείλετε τὸν 11' τόμον τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» τῆς κλασικῆς ἀληθείας καὶ μοναδικῆς ἑθνικῆς Ἐπιθεωρήσεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀμύλλεται ἡ ἐμβρίθεια καὶ λογοτεχνικὴ γλαυροσύνη τῶν παρ' ἡμῶν συγγραφέων καὶ λογίων πρὸς τὴν καλλιτεχνικοτάτην Ἑκδοσιν, ὑφειλομένην εἰς τὴν ἐγνωσμένην ὑμῶν φιλοκαλίαν.

Ἔμαι πρὸς ἀμφοτέρους ὑμᾶς λίαν εὐγνώμων διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐκάματε, εὐχομαι δ' ὅπως τὸ Πανελληνίου φήμις ἔργον ὑμῶν, τὸ ὁποῖον περιποιεῖ μέγιστην τιμὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν, τύχῃ τῆς δεούσης ἐκτιμήσεως, παρὰ τῶν δυναμένων νὰ ἐπιχρῶσι τωαῦτα δημιουργήματα τῆς πνευματικῆς παρ' ἡμῶν κινήσεως.

Μετὰ τιμῆς καὶ ἀγάπης

Ὅπως πρῶθιμος

(ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΡΚΟΥΡΗΣ)

Νίκαια (Νίσι) 1/11 Ἰαννου 1912

Φίλο κ. Ἀρσένι,

Θερμῶς ὑπείλω ὑμῖν καὶ τῷ κ. Ραφαήλοβιτς χάριτας διὰ τὴν φιλόφροναν ἀποστολὴν τῆς ὁραίας ὑμῶν Δεκαπενταετηρίδος, ἥτις ζοηρῶς μ' ἐπέκλισε χαρᾶς, καθόσον ἠγγύουν δεῖ μετὰ τὴν μακροχρόνιον διακοπὴν τῆς «Ποικίλης Στοᾶς», εἴχετε συνεχίσει καὶ πάλιν τὴν ἔκδοσιν αὐτῆς· ὑπέρθε δὲ ἡ χαρὰ μου αὐτῇ τοσοῦτω μείζων, καθόσον διατρέξας ἐκ τοῦ προχείρου τὸν νέον τόμον, ἐπέσθην ὅτι ἀνεπαύθητε μόνον ὅπως ποιήσητε γενναῖον πρὸς τὰ πρόσω βήμα, τῆς 17ης Ἐπετηρίδος ὑπερακοντισίας τὰς προγενεστέραις αὐτῆς ἀδελφῆς καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπὴν τῆς ἐνδιαφερούσης βίης καὶ διὰ τῶν καλλιτεχνικῶν αὐτῆς κοσμημάτων.

Δυστυχῶς, εἰς ὅς εὐρίσκομαι δεινότητος περιστάσεις, μοὶ ἀποβαίνει ὅπως ἀδύνατον, ὅπως πέμψω ὑμῖν, ὡς μοῦ ἐητέτε, καὶ ὡς ἄλλως μετὰ πολλῆς προσθυμίας ἤθελον πράξει, μικρὸν συμβολὴν διὰ τὸν προσεχῆ ὑμῶν τόμον. Ἵσως γνωρίζετε ὅτι, ἀνακλιθῆς ἐκ Βερολίνου, κατέφυγον, ὡς ἄλλοτε ὁ Καρλόσος Τριτοῦσης, εἰς τὰς φαιδρὰς ὄχθας τοῦ κόλπου τῶν Ἀγγέλων, ὅπως διανύσω ἐνταῦθα ἐν ἡρεμίᾳ τ' ἀπομένοντα ὀλίγα τοῦ βίου ἐτι, ἀλλ' εὐθὺς ἐπὶ τῆς γλαυκῆς ταύτης ἀκτῆς λοχῶντα ἐτι τὸν θάνατον, ὅστις ἀνήγαγε τὸν διάσημον ἐκεῖνον Ἕλληνα, καὶ ὅστις καὶ κατ' ἐμοῦ κατήγγεκε, ἐάν μὴ ἄριστον, ἀλλ' ἕμμεσον σκληρότατον τραῦμα, συνεπέμψα δεινότητος ἀσθενείας τῆς προσφιλοῦς συντροφῆου τῆς ζωῆς μου, ἥτις τελευταῖον τραυεῖσα ὑπὸ βαρῆς ἡμιπληγίας, κατάκειται ἡμιθανής.

Εὐχερῶς κινανοεῖτε, ὅτι ὑπὸ ταιούτους ὄρους μοὶ εἶναι ἀνέφικτος ἤδη πᾶσα φιλολογικὴ ἐργασία, ἀλλ' ὡς δαῖγμα ἐλάχιστον τῆς ἀγαθῆς μου θελήσεως διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ τόσου ἀξίου πάσης ὑποστηρίξεως πονηματοῦ σας, πέμψω ὑμῖν τελευταίως τινος εἰκόνας τριῶν αἰθουσῶν τοῦ ἐπ' ἐμὲ τέως Προσθευτικοῦ μεγάρου ἐν Βερολίνῳ, ὅπου ἐπὶ εἰκοσαετίαν ὄλην συνεδαυλλίζετο ἄποιήτως τὸ πῦρ τῶν Ἑλληνικῶν ἰδεωδῶν καὶ πρόσφατον ἀποτέλεσμα τοῦ περικαλλοῦς καλλιτεχνήματος, ὅπερ, κατὰ τὴν ἀναχώρησίν μου, μοὶ προσήνεγκε δι' ἐράνων ἡ ἐκεῖ δημογενῆς Κοινότης.

Καὶ πάλιν ὑπερχαίρων διὰ τὴν μετὰ τόσον βελτιώσεων ἐπανάληψιν τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» καὶ εὐχαριστῶν θερμῶς διότι μετὰ τὴν πάροδον τόσου χρόνου, δὲν ἐλησημονήσατε ὅπως ἐκεῖνον, ὅστις παρέσχεν ὑμῖν ἄλλοτε μικρὰ τινα δαῖγματα τῆς διὰ τὸ ἔργον ὑμῶν ἐκτιμήσεως, σὺς εὐχομαι πᾶσαν ἐπιτυχίαν καὶ πρῶοδον.

Μετ' ἐράνων ἀλοθημάτων

ὅπως ὑμέτερος

(ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ)

Ἀγαπητοὶ Φίλοι,

Σὺς εὐχαριστῶ ἀπέριτος διὰ τὴν εὐγενῆ καὶ μετὰ τόσης εὐμενοῦς πρὸς με διαθέσεως, ἥτις βαθύτατα μὲ συνεκίνησεν, ἀποστολὴν τῆς «Ποικίλης Στοᾶς».

Ἡ ἀνήγησις τῆς μοὶ ἐπροξένησε χαρὰν ἐξαιρετικὴν· εἶναι ἡ «Ποικίλη Στοδ» τοῦ παρελθόντος, εἰ μὴ ἀνωτέρα, ὡς πρὸς δὲ τὴν καλλιτεχνικὴν διασκευὴν καὶ τὰς εἰκόνας ἀσυγκρίτως ὑπερέτρα.

Ἄνανεόνα, φίλτατοι, τὴν ἐκφρασὴν τῶν θερμῶν εὐχαριστιῶν μου καὶ σὺς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὴν βεβαίωσιν τῶν ἀλοθημάτων μου ἐξαιρετίου τιμῆς καὶ φιλίας.

(ΕΜΜ. ΑΥΚΟΥΑΝΗΣ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

✽ ΠΕΡΙΧΩΡΑ ΤΟΥ ΓΙΔΑ: ΝΥΦΗ ✽

(Ἀπὸ τῆν Ἐκθεσὴν Παλαιμικῶν Ἔργων (Ν.ΣΦΕΡΕΚΙΑΟΥ)

Ω Χερουβικὸν τάγμα, μὲ ἀναπαλμοὺς λευκῶν πτερυγῶν — κατὰ τὴν ζωγραφικὴν παρομοίωσιν τοῦ Π α ὕ λ ο υ Ν ι ρ β ἄ ν α — ἐξώρμησαν ἀπὸ τὸ Ἄνακτορον τῶν Ἀθηναίων πρὸς τοὺς πόνους καὶ τοὺς θανάτους τῶν ἐνδόξων πολέμων αἱ Βασιλικαὶ γυναῖκες. Ἡ Μεγάλη Χριστιανή, ἡ Βασίλισσα Μήτηρ ὀδηγοῦσα τὸ λευκὸν ἄγχημα μὲ τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς καλωσύνης, τῆς στοργῆς, τῆς εὐσπλαγχνίας, ποῦ δὲν ἐξηγλήθησαν εἰς μίαν ζωὴν ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας, ὅπως δὲν ἐξαντλεῖται ἡ θαυματουργὸς ἐνέργεια τοῦ μετάλλου — θαύματος, ποῦ εἶναι τὸ δοξασιμένον καὶ σπάνιον ὄαδιον. Μόνον χρωστήρ τοῦ Ῥαφαήλου, ὅστις ἐπολιτογράφησεν εἰς τὴν γῆν τοὺς ἀγγέλους, εἶναι δυνατόν νὰ δώσῃ πίστην τὴν μορφήν τῆς Βασιλείσσης-ΟΛΓΑΣ, ἡ ὅποια ὡς Ἀρχάγγελος προΐσταται τῆς Ἡγεμονικῆς Ἐποποιίας, εἰς ἣν ἐναμιλλῶς συναγωνίζονται αἱ Ὑψηλαὶ Πριγκηπισσαί. Ὅπου πάσχουν, ὅπου ἀπόκληροι, ὅπου δυστυχῆς, ἡ ἀγγελικὴ χεὶρ τῆς ἔρχεται νὰ σκορπίσῃ φῶς καὶ παρηγορίαν, τὸ βλέμμα τῆς τὸ ἀγαθὸν νὰ δώσῃ τὴν δρόσον τῆς χαρᾶς. Πόσοι σβυσμένοι ἐκ τοῦ πόνου ὀφθαλμοὶ δὲν ἠτένισαν, ὡς εἰς οὐρανόν, τὴν γλυκεῖαν μορφήν τῆς!

Διάδοχος ἐν τῇ ἐπισημῇ δράσει ἡ νέα Βασίλισσα, συνεχίζει τὰς εὐγενεῖς παραδόσεις τῆς Βασιλείσσης-Μητρὸς. Πιστὴ ἱέρεια τοῦ καθήκοντος, ἀσπληρὰ θεματοφύλαξ τῶν ἡθικῶν παραγγελιῶν, ἔταξε σκοπὸν τῆς ζωῆς τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν νέων Ἡγεμονικῶν βλαστῶν, ἀμα δὲ τὸν ὀραϊσμόν τῆς πολυμνήτου Ἀττικῆς. Προΐσταται πάσης ἀγαθοποιῶν ἰδέας, πάσης ἐκπολιτιστικῆς πρωτοβουλίας.

Παρὰ τὰς δύο αὐτὰς σептiάς κορυφᾶς, νεύβλαστος ἀνθεὶ ἡ χαριτωμένη τριάς τῶν Πριγκηπισσῶν. Ἡ ΕΛΕΝΗ, — ἡ ΑΛΙΚΗ, — ἡ ΜΑΡΙΑ οὕτω τὰς ἀποκαλοῦν ἐν ἀγαστῇ ἀφελείᾳ ὄλοι. Ἡ ἀπλότης τῶν πολλαπλασιάζει τὴν πρὸς αὐτὰς ἀγάπην. Ἐν ἀπαραιμίλλῳ ἐνισχύσει τοῦ Καλοῦ, ἐργάζονται ἀθορύβως, ἐλκύνουσαι τὴν συμπάθειαν τοῦ πολυταλάντου καὶ τοῦ ἀγρότου, τῆς ἀριστοκράτιδος καὶ τῆς ἐργάτιδος. Ἡ ΕΛΕΝΗ ὡς νοσοκόμος ἐπόλυσσε πληγὰς — παράσημα τῆς. Ἡ ΑΛΙΚΗ εἶναι ἡ πρωτοστάτις εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ χειροτεχνήματος, ἐν τῇ «προόδῳ», φιλοτεχνοῦσα κεντήματα διὰ τῆς ἰδίας χειρὸς. Ἡ ΜΑΡΙΑ συνδουλεῖ τὸ πῦρ τῆς φιλοπατρίας ἐν τῇ Γαλλικῇ πρωτευούσῃ, ἀμα δὲ ἀνεφάνη ἡ καλαίσθητος πρωστάτις τῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν.

Ἡ Ἀθηναϊκὴ Κοινωνία ἔχει ἀληθῶς ἀδαμάντινον στέμμα — τὰς Ἡγεμονίδας τῆς. Τί δὲν ἔκαμον κατὰ τοὺς δύο μὲς νικηφόρους πολέμους; Ἐν τῇ κοινωνικῇ μερίμνῃ, ἐν τῇ φιλογενεῖᾳ, ἐν τῇ ἀγαθουργίᾳ καὶ τῇ πολιτισμῷ δίνουν τὸν τόνον αὐτὰ, τὴν ἐκφρασιν — τὸ ὑπόδειγμα.

Υπάρχουν ἀστέρες τοὺς ὁποίους διεκδικεῖ ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὴν γῆν. Ἀστέρες ἀνεξερευνήτοι ὑπὸ τῶν τηλεσκοπίων, ἀστέρες οὓς δὲν καθορίζει ἡ Ἐπιστήμη, δὲν περιέπει ἡ φαντασία, ἀλλὰ δημιουργεῖ ἡ καρδιά, ἐξυψώνει τὸ πνεῦμα, ἀναγνωρίζει ἡ καθολικὴ ἐκτίμησις. Ἀστὴρ ἐν τῇ αἰσθηματικῇ στερεώματι τῆς νέας μας μεγάλης Πατρίδος εἶναι ἡ σептiκὴ Βασίλισσα ΣΟΦΙΑ. Κάποιος ποιητὴς εἶπε, ὅτι ἐν ἡ Καλωσύνη ἐπετοῦσεν ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν Γῆν, τὰ ἐκοπίαζε νὰ ἀνεύρῃ συντρόφους. Ἐὰν εἶχε τὴν τύχην νὰ προσγειωθῇ παρὰ τὴν Ἀκρόπολιν, τὰ εὔρισκεν ἀμέσως συντρόφους — ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι ὑπεραξίως φέρουν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸ Ἑλληνικὸν στέμμα — τῆς Βασιλείσσης καὶ τῆς Πριγκηπισσῆς.

I. ΑΡΣΕΝΗΣ

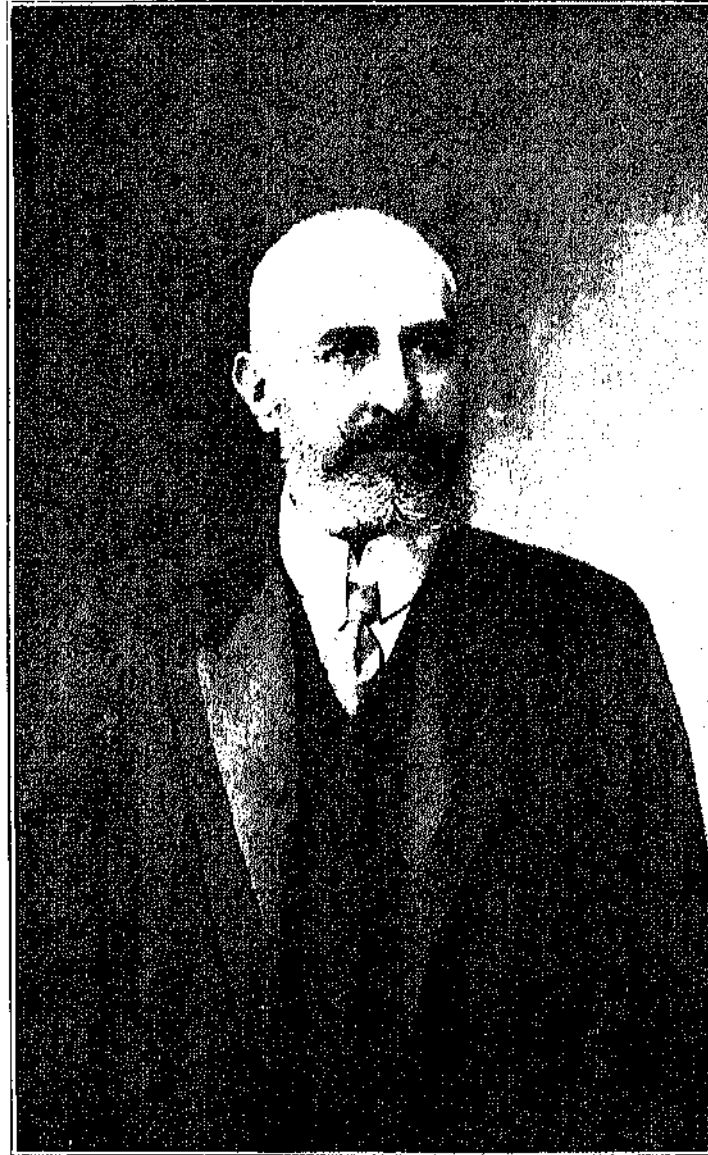
Ελένη

*Alma
1913*

*Alma
1913*

Γ. Βαλαωρίτης

ΕΞΑ εις τὰ γαλήνια νερά τοῦ λιμένος, ὑπὸ τὰς πνοὰς
ζεφύρου ἀπαλοῦ, ἐν τῇ εὐτυχίᾳ, ἦν προδίδει ἡ συνείδη-
σις τῆς πλήρους ἐπιτελέσεως τοῦ καθήκοντος καὶ ὡς
ἀτόμου καὶ ὡς πολίτου, ἐσβύσεν ἥσυχᾳ, ἀπρόοπτα, ὁ
ὑπέρροχος υἱὸς ὑπερόχου πατρὸς — ὁ ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑ-
ΛΑΩΡΙΤΗΣ. Αὐτὸς ὅστις εἶχε τὰς τιμιωτέρας πατριᾶς
παραδόσεις, τέκνον Ἐθνικοῦ ἀνδρός, ἀναδείχθη καὶ
ἐξοχος ἐν τῇ ἐπαγγελματικῇ σταδιοδρομίᾳ, ἅμα δ' ἐνθου-
σιώδης πατριώτης. Ἐτίμησεν ἐν ἀπὸ τὰ ἀνώτατα
ἀξιώματα, εἰσέφερε δὲ εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Πατρίδα
πολυτίμους ὑπηρεσίας, καθ' ἣν στιγμὴν ἤρθοῦτο ἀπαι-
πιστικὸν τὸ πρόβλημα τῆς οικονομικῆς ἐπαρκείας.

Ἡ θέλασσα ἦτο ἡ ἀγάπη του' ἀφοσιώθη εἰς τὰ
θέλγητά της μὲ παιδικὴν ἀπλότητα καὶ εἰς τοὺς κόλπους της ἐν ἀνοιξιάτικο
ἀπόγευμα ἔπεσε νὰ κοιμηθῇ τὸν αἰώνιον. Δὲν ἐπρόφθασε ν' ἀντικρύσῃ τὸν
θάνατον, νὰ αἰσθανθῇ σπασμοδὲ φόβου ἐσθναταίου. Μὲ ἐν φίλημα εἰς τὰ
ὄγρα κέλευθα καὶ ἀνεπαύθη, πιστὸν τέκνον τῆς θαλάσσης. Τὸ λίκνισμα ἐκείνο
ἦτο τὸ ἠραιότερον ἐπιτύμβιον διὰ τὸν ΙΩΑΝΝΗΝ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΝ. Θετικὸς
ἐν τῇ ζωῇ, ποιητικὸς εἰς τὸν θάνατον. . .

✠

«Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς οὐδεὶς τῶν Διοικητῶν
αὐτῆς εἰς τόσον βραχὺ διάστημα διέπραξεν ὅσα ὁ ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ.»
Διὰ τῶν λέξεων αὐτῶν ἐσκαιεγράφησε τὸν Ἐθνικὸν Διοικητὴν καὶ Ἐθνικὸν
ἄνδρα εἰς τὸν εὐγλωττον ἀποχαιρετισμὸν τοῦ ὁ ἐκαφανῆς νομοδιάσταλος καὶ
ὑπέρροχος διάδοχός του, Διοικητῆς νῦν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Γ. ΕΥΤΑΞΙΑΣ.

Τὸ Ἐθνικὸν ἴδρυμα — ἡ οικονομικὴ βραχόδης πίστις τῆς Ἑλλάδος —
ἔχασε τὸν πεφωτισμένον ἀρχηγὸν καὶ ὁδηγόν' τὸ Κράτος τὸν πολύτιμον συνε-
ργάτην' ἡ Κοινωνία ἐν τῶν χρηστοτέρων μελῶν' ἡ Οἰογένεια τὸ στήριγμα.
'Ἄλλ' ὅλοι, ἂν ἔχασαν τὸν θνητὸν ἄνθρωπον, διασώζον ἐν ἑαυτοῖς κατὰ ὑπε-
ροχώτερον — τὴν ἀνάμνησίν του. Καὶ Τράπεζα καὶ Κράτος καὶ Οἰογένεια
ἔχασαν τὴν ζῶσαν φυσιογνωμίαν, ἀλλ' ἐκέρδισαν κατὰ ἀφθαρτον — τὸ παρά-
δειγμα, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος κατέλιπε ὡς τὴν λευκοτέραν κληρονομίαν. Παρά-
δειγμα εὐλικρινείας, τιμιότητος, ἀφιλοκερδίας, πατριωτισμοῦ, ἀγαθότητος. Τὸ
ὄνομά του θὰ συμβολίζῃ πάντοτε τὰ σπάνια αὐτὰ χαρίσματα.

Παντοτενὴ γαλήνη εἰς τὸν ὕπνον του.

Νέον Φάληρον, 17^η Δεκεμβρίου 1918

Φίλιπποι,

Ἐναβλίωσις τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» με συγκινεῖ ἰδιαιτέρως. Δὲν λησμονῶ, ὅτι αὐτὴ ἐφιλοξένησε τὰ πρωτόλειά μου καὶ ὅτι διὰ τῶν σελίδων τῆς ἡμέρας τὴν πρώτην μου φιλολογικὴν ἐμφάνισιν, μίαν ἐμπόριον παιδίον, ὁμοιάζουσαν με πραξικώδισμα.

Εἰς τὸν νέον λαμπρὸν αὐτὸν τόμον, ὅποιον τὸν περιμένω ἀπὸ τῆν καλαισθησίαν σας καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν σας, ἕξιον τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν περιστάσεων, καταλαμβάνω με συγκίνησιν τὴν παλαιάν μου θέσιν, μίαν θέσιν ποῦ ἐγενεῖς μοῦ ἐτεφυλάξατε.

Ἐβγήκα ἀπὸ τὴν «Ποικίλην Στοάν» με μαυρὰ μαλλιά καὶ ἀλλομόνον! Ξαναγενεῖς με χιονισμένα. Φοβοῦμαι μήπως τὰ παιδικά μου γυμνάσματα διαδέχονται τὰ ξεμωράματα.

Με τὴν ἀνησυχίαν αὐτὴν καὶ τὴν φλίπιν αὐτὴν, σὰς ἀσπάζομαι

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

✱ ΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ✱

Ἐνα σπάνιον προνόμιον μᾶς ἐχάρισεν ἡ Μοῖρα. Ἐνα προνόμιον, ποῦ εἶναι μαζί ὅσιν ἀδικία καὶ ὅσιν μειονέκτημα. Ὑποθέτω πὸς τὸ μαντεύετε, πὸς τὸ αἰσθάνεσθε, γὰρ πῶ καλλίτερα πὸς τὸ νοιάθete τρυγῶν καὶ μέσα σας: Ἐξμεθα οἱ σύγχρονοι τοῦ θρόνου. Κινούμεθα μέσα στὴν Ἱστορίαν. Μᾶς λείπει ἡ προοπτικὴ, γὰρ ν' ἀντικρούσωμε τὸν ἑαυτὸν μας. Τὸ ἴδιον μειονέκτημα φαντάζομαι, πὸς θὰ εἶχαν αἰσθανθῆ γὰρ τὸν ἑαυτὸν τους οἱ σύγχρονοι τοῦ θαύματος τῶν Πλαταιῶν, τοῦ Μαθαθῶνος, τῆς Σαλαμίνος. Τὸς ἦταν ἀδύνατον, ὅπως εἶναι καὶ σ' ἐμᾶς, γὰρ βυθισθῶν στὴν ἐναντίον τῆς ζωῆς των, στὸ καμάρωμα τῆς ὑπέρβειός των. Καὶ γι' αὐτό, τώρα, ποῦ θέλω γὰρ σὰς μιλήσω, γὰρ μιλήσω τὸν ἑαυτὸ μου ἀκόμα, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην, γὰρ ἕνα τέχνασμα τῆς φαντασίας, γὰρ σὰς ἀπομακρύνω ἀπὸ κοντά μου, γὰρ σὰς τοποθετήσω στὴν ἀπόστασιν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου, γὰρ κάμω ἕνα τέχνασμα ψυχικῆς προοπτικῆς. Καὶ γὰρ σὰς εἰπῶ:

Εἶπα οἱ ἄνθρωποι, ποῦ εἶδατε τὸ θαῦμα! Τὰ μάτια σας ἀντίκρισαν τὸν Μεγάλον Βασιλέα. Ἐνοισηθήκατε τὴ φωνὴν Του, τὸν ἐψάσατε με τὰ χέρια σας. Εἶπα οἱ προνομοῦχοι ποῦ ἐπευρημήσατε τὴν μεγάλην στρατιάν, ποῦ τὴν εἶδατε γὰρ περὶ μ' ὑμᾶς, φορτωμένη με δάφνες καὶ τρόπαια. Εἶπα οἱ μακάριοι ποῦ εἶδατε τὸ ἄλικον αἷμα τῆς θυσίας γὰρ τρέχη ἀπὸ τῆς ἀνοιχτῆς φλέβης τῶν ἡρώων. Ἀγγίζατε τὰ τιμημένα τραύματα, με τὰ χέρια σας, ἐκλείσατε τὰ μάτια τῶν ὤρων νεκρῶν, τῶν ἀναστημένων στὰ Ἴλυσια τῆς Ἱστορίας. Εἶπα οἱ ἄνθρωποι, ποῦ εἶδαν τὸ θαῦμα!

Προχωροῦμεν τῶ ὄντι, μέσα στοὺς δρόμους τῆς μεγάλης φαντασμαγορίας. Εἶναι ὄρατοι οἱ περιπατοὶ αὐτοὶ, πρέπει γὰρ τὸ ὁμολογήσει. Πολλοὶ οἱ δρόμοι καὶ οἱ ὁδηγοί. Ἄλλοι σὰς ὠδήγησαν ἐκεῖ ποῦ λάμπει ἡ ἀστραπὴ τῶν ὀπλων, ἐκεῖ ποῦ ἀντηγεῖ ἡ βροντὴ τῶν πυροβόλων, ἐκεῖ ποῦ ἀνεμίζουν καὶ φιλοῦνται οἱ σημαῖες, ἐκεῖ ποῦ φυτρώνει ἡ δάφνη, ἀπὸ τὰ ρεῖθρα τῶν αἱμάτων. Θελήσατε ὅμως, παρακαλῶ, γὰρ κάμειτε μαζί μου ἕνα μικρὸν περίπατο ἐκεῖ ποῦ λειτουργεῖ ὁ Πόνος καὶ ὁ Θάνατος. Ὁ Πόνος ὁ στεφανωμένος με ῥόδα, ὁ Θάνατος ὁ στεφανωμένος με δάφνες. Θέλω γὰρ σὰς φέρω πλησιέστερα στὸ βωμόν, ὅπου ἡ πολλαπλὴ Ἄντιγόνη προσφέρει τὸ λευκὸν νεανικὸν τῆς σώμα, σφάγιον ἐξίλαστικόν τῶν Θεῶν, σφάγιον ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν, ἱερὸν θῆμα γὰρ κάποιον Ἀνάστασι.

Δὲν θέλω νάνοιξω ἐμπρὸς σας ἕνα ἔραμα φρίκης. Μὰ ὅσθι εἶναι κανένας φόβος! Ὅπου βασιλεύει ἡ Ἐριότης καὶ ἡ Εὐγένεια, ἡ ὠμὴ φρίκη στέκεται μακρὰ. Ὁ Ἐρασμὸς ἔλεγε κάποιου, πὸς ἡ Παύσις μορεῖ γὰρ σφάση με λουλούδια καὶ αὐτὴς ἀκόμη τῆς τροχίης τῶν σιδηροδρόμων, ποῦ ἦτο τὸ πεζότερον πρᾶγμα γὰρ τὸν ἀδιάλλακτον μισοεισμόν τοῦ μεγάλου αἰσθητικοῦ. Ἀπαράλλακτα θὰ μπορούσα γὰρ πῶ, ὅτι ὁ ἡρωϊσμός, ποῦ εἶναι ἡ πόσις τῶν ποιήσεων, δημιουργεῖ ἀπὸ μίαν πληγὴν, ἕνα δλοπόρφυρο λουλούδι, ἀνοιγμένο περήφανα στὸν λαμπρότερον ἥλιο μᾶς ἀνοιξέως.

Μὴ σὰς φωνῆ τολμηρῆ ἢ παραξενῆ, ἢ παραβολῆ μου. Δὲν ἔχετε παρὰ γὰρ συγκρίνετε — καὶ καθένας σας μορεῖ γὰρ τὸ κάμη σήμερα — τὸ κοινὸ Νοσοκομεῖο με τὸ Νοσοκομεῖο τοῦ Πολέμου γὰρ νὰ αἰσθανθῆτε τὴν ἀπίστευτην διαφορὰ. Στὴν αἴσια τὰ ἴδια πράγματα ἀπάνω-κάτω συμβαίνουν κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Ὁ πόνος με τὸν ἴδιον τρόπο δουλεύει καὶ στὰ δύο, ἡ ἀγωνία παρόμοια πλακῶνει τὰ στήθη, ὁ κίνδυνος με τὴν ἴδια ἀγριότητα φοβερίζει, ὁ Θάνατος ὁμοῖος παραστέκει, καρτερῶντας τὰ θύματά του. Στὴν ἐκφραση ὅμως ποιά διαφορὰ! Βαρύ, στυννὰ, μελαγχολικὰ, ἀσχημα ὄλα ἐκεῖ. Ὁ ἄνθρωπος ποῦ πάσχει, νοιάθει περισσότερο ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὴν ἀπελπισίαν του, τὴν καταδρομὴ τῆς Μοίρας του, τὴν ἔχθραν τῆς Θεότητος, τὴ φρίκην τοῦ Θανάτου. Ἡ ψυχὴ του εἶναι γονατισμένη, ἀνέκανη γὰρ κινήθῃ καὶ ν' ἀντιδράσῃ. Ἐδῶ πάλι ὄλα, καὶ ὁ πόνος καὶ ὁ κίνδυνος, γλυκά, φωτεινά, περήφανα. Ὁ πόνος ἐδῶ εἶναι δῶρο ἀγαθῆς Μοίρας, ὁ θάνατος χάρισμα εὐνοϊκῆς Θεότητος. Οἱ ψυχὲς ἐδῶ στέκονται ὄρθιες. Τὸ πνεῦμα θριαμβεύει ἐπάνω στὴ σάρκα. Κ' ἐκεῖ ποῦ νομίζει κανεὶς πὸς ἀντικρούει τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἐγκαρτέρησιν, ἔχει μ' ὑμᾶς τὸν τὴν χαρὰ καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν, ὑψωμένη ἀπάνω στὸ βᾶθος τοῦ Πόνου καὶ τοῦ Κινδύνου. Ὡ! ναί, σὰς βεβαιῶν, φίλοι μου. Δὲν πλέκω φράσεις γὰρ νὰ στολίσω ὀδοιπέρι, αὐτὴ τὴ στιγμὴ. Πέρνω στὸ χέρι μου τὸ χῶμα τῆς πῶ περὶς πραγματικότητος καὶ πρὶν τὸ φάσω καλά-καλά με τὰ δάχτυλά μου, βλέπω τῆς χούφτες μου γεμάτες ἀπὸ χρυσάφι, τὸ χρυσάφι τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Ἄς μὴν υποθέσῃ κανένας, πὸς ἐκεῖνο ποῦ δίνει τὴν ξεχωριστὴν αὐτὴ δυνάμει

στό Νοσοκομείο του Πολέμου είναι ή κοσμική λάμψη, που τό γεμίζει, ή κίνησις του θαυμασμοῦ, ή ώραιες γυναίκες, τὰ λουλούδια, οἱ ἐπισημότητες. Δύσκολα ὅλα αὐτὰ θά μποροῦσαν ν' ἁρμονισθοῦν με τὴν ἀρρώστεια τῆ στιγμῆς, με τὴν ἀπογοήτευσι καὶ τὴν ἀπελπισίαν τοῦ κοινοῦ ἀρρώστου. "Ἴσως μάλιστα καὶ ν' ἀποτελοῦσαν μιὰ φρικτὴ καὶ ἀταίριαστη δυσαρμονία. Τὸν ξεχωριστὸ τόνο τοῦ πολεμικοῦ νοσοκομείου τὸν δίνει ὁ τραυματίας τοῦ πολέμου. Καὶ οὔτε ὡς πιστέφη κανεὶς, πῶς τὴν ψυχικὴ του κατάστασι τὴν τροποποιεῖ τὸ λαμπρὸ αὐτὸ κ' ἐπίσημο περιβάλλον. Ἐξ ἐναντίας! "Ὅλα αὐτὰ ὁ τραυματίας, που ζῆ μιὰ ἔντονη ἐσωτερικὴ ζωὴ, τὰ βλέπει με κάποια ἀδιαφορία, που μοιάζει κάποτε με περιφρόνησι, τὰ δέχεται με μιὰ ἀπάθεια που συχνὰ παρεξηγήθηκε ὡς ἀχαριστία. Ἡ περιποίησης, ἡ φροντίδες, ἡ καλοζωία, ἡ ἀφθονὴ τροφὴ, τὰ πῆτε, τὸ μαλακὸ στρώμα, ὕστερα ἀπὸ τὸ ὑγρὸ χῶμα καὶ τὴ στέγη τοῦ ἀντισπηνοῦ, νὰ μιὰ ὥραία ἀντίθεσι που μπορεῖ νὰ ὑψώσῃ τὸ ἠθικὸ τοῦ πολεμιστῆ καὶ νὰ τὸν κινή νὰ ξεχάσῃ τὸν πόνο ἢ τὸν κίνδυνον. Πλάνη! Καὶ θὰ εἶχα νὰ σὰς διηγηθῶ ἓνα περιεργον, παραπολὺ περιεργον φαινόμενο. Εἶδα με τὰ μάτια μου στὸ Ναυτικὸ Νοσοκομείο τοῦ Φαλήρου, που εἶχα τὴν τιμὴ νὰ διευθύνω τοὺς μῆνες τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου, εἶδα στρατιῶτες νὰ χάσουν τὸν ἴπνον τους ἀπάνω στὰ μαλακὰ *σωμὲ* καὶ στρατιῶτες νὰ χάσουν τὴν ὄρεξί τους μπροστὰ στὰ πλούσια πιάτα, που θὰ μποροῦσαν ν' ἀνοίξουν τὴν ὄρεξι σὲ θαμῶνες τῆς «Μεγάλης Βρετανίας».

— Γιατί δὲν κοιμᾶσαι παλληκάρι;

Εἶναι ἡ ἐρώτησις, παθικὰ σὲ πολλοὺς ἀγωνιστοὺς, περιώντας στὶς προχωρημένες ὁρεξι τῆς ἡσυχίας νύχτας, μπροστὰ στὰ κρεβάτια τους.

— Δὲν μποροῦ! μοῦ ἀπαντοῦσαν, δὲν ἔχει ἴπνον!

— Πονεῖς; Σὲ τρώει καιμιὰ ἔγνωια τάχα;

— Ἦτοιπα δὲν ἔχω. Μηδὴ ξέρω κ' ἐγὼ; Στένεψε ἡ καρδιά μου ἐδῶ μέσα...

Εἶχε *στενέψη* — ἀκοῦτε; — εἶχε στενέψη ἡ καρδιά τους μέσα σὲ μιὰ ἀπείρανη σάλα χοροῦ, στρωμένη με παρκέτα, φωτισμένη ἀπὸ ἡλεκτρικὰ λουλούδια.

— Στὸ ἀντίσκηνον κοιμῶσασα καλλίτερα;

— Χίλιες φορὲς!

— Γιατί δὲν πίνεις τὸ γάλα σου, παιδί μου; ρώτησα κάποτε ἓνα Κρητικὸ παλληκάρι, βαρειά πληγωμένο, που τῶνηνε ὁ πυρετός.

— Ἐπαὶ που μ' ἔχετε ἐδῶ, μέσ στὰ μπαμπάκια, σφάλισε ἡ ὄρεξί μου, ἀφέντη...

Σὰς φαίνεται πολὺ φυσικὸ βέβαια, ἓνας τραυματίας με σαρᾶντα πυρετό, νὰ μὴ δέχεται οὔτε τὰ λίγο γάλα, που ἄμορφες κυρίες τοῦ τὸ φέρνανε στὰ χεῖλη, μέσα σὲ ἀστρωτρικὴ κούπα. Δὲν ἐφταιγε ἕμως ὁ πυρετός! Ἀκούσατε τί μοῦ ζήτησε.

— Ἄν ἦτανε τρόπος, ἀφέντη, νὰ μοῦ φέρνασι λίγα χορταράτσα με τὸ λεμονάτσι...

— Καὶ τί ἄλλο, Μανώλη; Λέγε παιδί μου!

— Καὶ κανένα ψιγάτσι, κανένα πετροόψαρο!

Δὲν ἦτανε μοναχός του ὁ Μανώλης. Δέκα τραυματῆαι σωστοὶ τῆς Ἑπαιρωτικῆς ἐκστρατείας, τὴ δεύτερη μέρα που μπήκανε στὸ νοσοκομείο, δὲν ἤθελαν με κανένα τρόπο νὰ βάλουν φαγὶ στὸ στόμα τους. Εἶχε κλείσει ἡ ὄρεξί τους, χωρὶς πόνο, χωρὶς πυρετό, χωρὶς τίποτε. Τοὺς ἔλειπε τὸ κλαγὶ!

— Ἐκεῖ ἀπάνω, μπρέ, δὲν ἔτρωνες, ρώτησα κάποιον.

— Μιὰ κουραμένα στὴν καθισιά μου τὴν κατᾶφερνα. Ἐδῶ μέσα ἔκλεισε ἡ ὄρεξί μου...

Μὲ ὅλα αὐτὰ τὸ πρόσωπό τους ἀκτινοβολοῦσε ἀπὸ μιὰ ἐσωτερικὴ ζωὴ. Δὲν εἶχαν τὴν ἐκφρασι τῶν ἀνθρώπων που κάθονται ἀνόρεκτοι στὸ τραπέζι, τὰ κατεβασμένα μούτρα τῶν σπληνιζῶν. Θὰ εἶλεγε κανεὶς πῶς εἶχαν ἓνα τέτοιο ἀποταμίευμα ζωῆς μέσα τους, που ἡ ζωικὴ τους φωνὴ δὲν εἶχε ἀνάγκη, γιὰ πολὺν καιρὸ, νὰ τραφῇ, γιὰ νὰ φροντίσῃ.

Τὰ γλυκὰ λόγια, ἡ ἀγάπη, τὰ ἐγκώμια, οἱ θαυμασμοὶ που τοὺς περικύκλωναν, θὰ πῆτε! "Ὅλα αὐτὰ, κυρίες—κύριοι, εἶναι, τὸ παραδέχομαι δυναμιγόνα στοιχεῖα γιὰ κάθε ἀσθενικὸ ἄνθρωπο σὰν κ' ἐμᾶς. Τὸ μισὸ κορμί ἕμως τοῦ πολεμιστοῦ, βεβαιωθῆτε, δὲν εἶχε ἀνάγκη νὰ πόσῃ ζωὴ ἀπόξω. Εἶχε νὰ δώσῃ. Καὶ τὰ μεγάλα λόγια, ἡ ψυχρὴ συνθηματικὴ ῥητορικὴ, τὰ τυπικὰ ἐγκώμια που ἔφερναν στὰ κρεβάτια τῶν πληγωμένων οἱ καλοπροαίρετοι σχολαστικοὶ, γιὰ νὰ ἐγκαρδιώσουν ἢ νὰ παρηγορήσουν, λυκαθῆναι νὰ σὰς πῶ, πῶς τὰ εἶδα πολλές φορὲς, με νεροπὴ μου γιὰ λογαριασμὸ τρίτων, νὰ περνοῦν ἀπάνω ἀπὸ τὰ κρεβάτια, χωρὶς νὰ φθάνουν ὡς τίς καρδιές.

Ἐγγέ σας, εἶγε! Ἐκρίματε τὸ καθῆκόν σας πρὸς τὴν Πατρίδα. Ἡ Ἱστορία θ' ἀναγράψῃ τὸ ὄνομά σας...

Πρὸ ἀέρας! Ἡ Πατρίδα, ἡ Ἱστορία, τὸ Καθῆκον, δὲν ἦσαν παρὰ λέξεις γιὰ τοὺς γενναίους, που ἄρησαν μ' ἐπ' ὄπλου λόγχην πρὸς τὰ τρομερὰ θηώματα, θανίζοντας με τὸ αἱμᾶ τους τὸ πέρασμά τους. Καὶ αἱ λέξεις δὲν μποροῦσαν νὰ φθάσουν ὡς τὴν καρδιά τους, ὡς τὴν καρδιά που ἔκλεινε μέσα τῆς τῆς Πατρίδα. Τὴν Πατρίδα ὅμως σὰν μιὰ θεότιμη ἀνώνησι, ἀγνωστή, ἀθέατη, ἀλλὰ ἀσθητὴ στοὺς παλιούς που γεννοῦσε, στὴν ὁρμὴ που ἔσποδσε, στὸ θαῦμα που ἐγέννα. *Est Deus in nobis*. Ἀλλὰ ὁ Θεός, ὁ ἐφέςτιος Θεός τῶν ψυχῶν, δὲν εἶναι πλάσμα διδασκαλίας καὶ ἀνατροπῆς. Εἶναι δῶρον τοῦ Ἥλιου, εἶναι κληρονομία τῶν ἀπωτάτων προγόνων, εἶναι τὸ φρονόμιον τῆς φυλῆς, εἶναι, στὴν παρθενικὴ σημασία τῆς λέξεως, ἡ ΕΥΓΕΝΕΙΑ, ἡ Ἑλληνικὴ ΕΥΓΕΝΕΙΑ.

Καὶ τὴν φανέρωσε τὴν εὐγένειαν αὐτὴ ὁ Ἑλλην στρατιώτης — ὅπως τὰ ἱερὰ που φανερόνται στὶς μεγάλες κ' ἐπίσημες στιγμές — τὴν φανέρωσε μέσα στὴν πύρινη βροχὴ τοῦ Ὀλέθρου, τὴν φανέρωσε στοὺς μακροὺς κόπους καὶ μάχους τοῦ στρατοπέδου, τὴν φανέρωσε, βλέποντας με χαμόγελα νὰ τρέξῃ τὸ αἱμᾶ του, τὴν φανέρωσε μέσα στὸ ἐντυπωσιώτερο φῶς τῆς ζωῆς καὶ μέσα στὴ πυκνὴ νύχτα τοῦ θανάτου, που ἐπλάκωνε τὰ βλέφαρά του.

Δὲν εὐτύχησα νὰ ἴδω με τὰ μάτια μου πῶς δέχεται τὸ ἐχθρικὸ μαλόφι τὸ Ἑλληνικὸ κορμί, στὸ πανηγύρι τοῦ Πολέμου. Εἶδα πῶς ὑποφέρει τὰ χτυπήματά του, τὸν εἶδα πῶς πάσχει καὶ πῶς πεθαίνει καὶ εἶδα κατὰ περισσότερον καὶ κατὰ βαθύτερον. Τὰ εἶδα ὅλα ἓνα-ἓνα καὶ ὅλα μαζί. Ἄ! Ὁ Ἑλλὴν τραυματίας. "Ὅσοι τὸν ἀντικρύσατε, στὴ σερμὴ θεωρία που κατέβηκε ἀπὸ ἓνα βαπτιστὴ ἢ ἀπὸ ἓνα σιδηρόδρομο, με τὸ σιγαλὸ, ἐπιβλητικὸ πέμισμα τῶν φορέων καὶ τῶν τραυματιοφόρων, ὅσοι τὸν εἶδατε ἀπάνω στὰ λευκὰ κρεβάτια τῶν νοσοκομείων, σιωπηλὸν καὶ βαρὺν ἀπὸ μιὰ μεγάλη, ἀπροσδιόριστη, ἐσωτερικὴ συναισθησι, ὅσοι τὸν εἶδατε ὁκόμα νὰ σέρνῃ τὰ δεκανίκια του, στὴ σκιά τοῦ δρόμου, σὰν νὰ ζητᾶ νὰ κρύψῃ τὴ δόξα του, ὅπως δὲν κρύβουν ἄλλοι τὴν νεροπὴ τους, προσπαθῆτε νὰ χαράξετε βαθειὰ μέσα σας τὴν εἰκόνα αὐτῆ. Δὲν δίνει συχνὰ ἡ Μοῖρα στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου παρόμοια θεάματα. Βεβαιωθῆτε... Δὲν τὰ δίνει συχνὰ.

Κάποτε, ψηλά ἐκεῖ στοὺς βράχους τῆς Ἱστορίας, που τοὺς κατοικεῖ ὁ ἠρωϊκὸς ἀδελφὸς λαός, κάτω ἀπ' τὸ σκῆπτρον ἐνός Βάρδου-Βασιλιᾶ, εἶχα ἐπισκερθῆ κάποιον στρατιωτικὸ νοσοκομείο.

— Είναι άξιολθαύμαστη, μου έλεγε ο γιατρός, που με ώδηγούσε, ή ψυχραιμία, με την όποιαν δέχεται τά τραύματά του κι' αντίκρύζει τούς κινδύνους του, ο Μαυροβούνιος στρατιώτης. 'Ο Ίδιος, που λιγοφυχάει σάν γυναίκα, στην κοινοότερη άρρώσθεια, και που τρέμει ένα συνειδημένο κρυολόγημα, αντίκρύζει τά στήθια του περσιμένα, πέρα ως πέρα, από τó βόλι, χωρίς νά χάση μιá σιγνή τó χρομό του!

"Αν ήναι αυτό — όπως είναι — ένα ήρωϊκό γνώρισμα, ευτύχησα, ύστερ' από χρόνια, νά τó αντίκρύσω μέσα στά πολεμικά νοσοκομεία της πατρίδος μου. 'Η δουλειά μου ήτον νά ιδώ, στή ζωή μου, στίς ήμέρες της μακρινάς ειρήνης, ανθρώπους νά πονοῦν και ανθρώπους νά πεθαίνουν. 'Ο φόβος της καταστροφής, ή φρίκη τού μισερώματος, ο τρέμος τών βυσσίων είναι έμφυτο στήν ανθρώπινη φύση, όταν τó ευγενικό μεθύσι της Ιδέας, δέν ήλεκτριζει τήν ψυχή μας.

— Θα μου τó κόψετε τó πόδι; ρωτάει τó ώμορφο παλληκάρι, που άρρώσθεια φθονερή τó φαρμακόνει.

— Πρέπει νά σοῦ τó κόψουμε, γιά νά γλυτώσης τή ζωή σου! τού άποκρίνεται ο γιατρός.

— Δέν θέλω. Καλλίτερα ο θάνατος παρά ή μιση ζωή.

Περσῶστε τώρα, σῶς παρακαλώ, στό χειρουργείο τού Πολεμικοῦ Νοσοκομείου. "Ένας Κρητικός φαντάρος είναι ξαπλωμένος άπάνω στή λευκή λαμαρίνα τού χειρουργικοῦ τραπέζιοῦ. "Ένας βοηθός στάζει άπάνω στή μιάσα, που σκεπάζει τó πρόσωπό του, τίς σταλαγματιές τού θείου ήντου, που ναρκώνει τήν αίσθησι και τόν πόνο. Δυό άλλοι βοηθοί κρατοῦν τó χέρι του, κουρελιασμένο από τήν όργή ενός έχθρικοῦ στρατηγέ. 'Ο χειρουργός με τó μαχαίρι στά χέρια, οι νοσοκόμοι γύρω του, περιμένουν όλοι νά ενεργήσῃ τó ναρκωτικό, νά παραλύσουν τά μέλη, νά γίνουν άναισθητοί οι βολβοί τών ματιών. 'Ο λεβέντης παραμυλιέ άκόρη. Κάτι καταλαβαίνει πῶς τόν περιμένει, αλλά είναι σάν μέσα σέ όνειρο. Θέλω νά πῶ πῶς δέν έχει πιά άρκετή συνείδησι, γιά νά κάνῃ ήρωϊκή. Και λέει ο Κρητικός φαντάρος, σάν νά άνειρευέται:

— Ντά κάνεις, ξατρέ; Θα μου τή κόψης τή σιέρα; Τσ' αν τινέ κόψης δέ με νοιάζει. "Έχω δά τήν άλλη νά τους-έ καίξω τους γουρνομήτες!...

'Ακούσατε; 'Ο άνθρωπος αυτός, είχε άγαπημένο ταίρι στήν πατρίδα του και είχε ένα μονάκριβο παιδάκι, που δέν τó είχε άγκαλιάσει άκόμα, γιατί γεννήθηκε στόν μισερμό του. Είχε δώσει τó ένα του χέρι στήν πατρίδα, ήτον έτοιμος νά δώσει και τó άλλο και δέν είχε σκεφθῆ, ούτε μέσα στό μεθύσι τού κλωροφορμίου, ότι δύο χέρια τού χρειάζονται γιά ν' άγκαλιάσει τίς άγάτες του.

Δέν είναι ένας αυτός. Είναι άμέτρητοι. Και θύματα νά σῶς κουράσω σέ πολλές σελίδες της άγαπημένης «*Ποικίλης Στοῆς*», αν ήθελα νά πλλαπλασιάσω τά παραδείγματα.

— Γράψε!

Τώρα ένας 'Ρουμελιώτης εβζωνος ύπαγορεύει στή μικρή χαρτωμένη δεσποινίδα, που έφερε τά κομμά της χαρτίκι, γιά νά γράψῃ τά πανεμένα γράμματα τών τραυματιών. Είναι οτι μπορεί νά προσφέρει τó μικρό, ήρωμαντικό πλάσμα, μέσα στήν γενική συνεισφορά της μεγάλης σιγνής. Και γράφει, ένθ ύπαγορεύει ή βιαρεία, άσστηρή φωνή τού πληγωμένου:

«'Αγαπητή μου, γυναίκα. Προῶτον έρχομαι...» λίγα λόγια τυπικά, στεγνά, σχεδόν ήρωϊκά. 'Η φυσική σεμνότης, ή έμφυτη αξιοπρέπεια τού παλληκαριοῦ τών 'Ελληνικῶν βουνών, δέν δέχεται τήν ήρωμαντική διάχρησι, τή λυρική έξομολόγησι, τήν ώρα που γράφει στή γυναίκα του. 'Η μικρή δεσποινιδούλα ή

θρημμένη με τó μέλι τών λυρισμῶν, ξαφνίζεται σχεδόν, γιά τήν ψυχρότητα του, τήν άδιαφορία του.

— Τίποτε άλλο;

— Γράψε.

'Ακούστε λοιπόν τί ύπαγορεύει.

«'Εγώ σέ δέκα μέρες, όπως μου είπανσ οι γιατροί, θά βγῶ από τó νοσοκομείο. Πάω ν' άνταμώσω τó Βασιλιά μου».

Τó γράμμα τέλειωσε! "Ένα άσστηρό κομμάτι άσρικοῦ ήρωϊμοῦ. *Πηγαινέι ν' άνταμώσῃ τόν Βασιλιά του!* "Ένα σύμβολο ύπάρχει γιά αυτόν. Αυτό είναι ή ενσάρκωσις της Πατρίδος, της 'Ιδέας, της 'Ιστορίας. "Ένα όνομα διθάρραμος, έποποιία, ψαλμός. Και είναι όλη ή φιλοσοφία του, όλη ή ήθική του, όλος ο λυρισμός του.

Μιά λέξη. «'Εγώ πάω ν' άνταμώσω τόν «*Βασιλιά*» μου».

'Ο Πόνος και ο Θάνατος, δηλαδή ή θυσία, δηλαδή οτι βαθύτερο και ώριμότερο έχει ο Πόλεμος. "Οτι τόν ξεγανίζει ίσως και τόν ξελεώνει άκόμα. Καθελί που ξή από τήν 'Ιστορία, από τούς άγώνες τών ανθρώπων, από τίς προστάθειες τών φυλών είναι γραμμένο με αίμα. "Αντικρῶ από τó μέτωπο, τó στεφανωμένο με δάφνη, τó μέτωπο τού τυλιγμένο με τόν ματωμένο επίδεσμο. "Η δεύτερη εικόνα, ύποβλητικώτερη, ψυχικώτερη, ευγενικώτερη απ' τήν πρώτη. 'Ο δυνατός γλίπτης, ο όποιος ενσάρκωσε τήν ιδέα τού πολέμου στό κουρασμένο πρόσωπο ενός έφηβου πολεμιστή, που γύρω απ' τó μέτωπό του τυλίγεται ο χειρουργικός επίδεσμος, μῶς έδωκε μιá ύψηλή, ρεαλιστική σύλληψη. Και στά μάτια τού χειρουργού τού πολέμου παρουσιάζεται ένα έπικολυρικό θέαμα, που δέν ύπάρχει όμοιό του, γιά νά φθάνη ως στά έγκατα της ύπάρξεως. Βλέπω τώρα προστά μου τόν μεγάλον άνατόμο, τόν 'Ανδρέα Βεσάλιον, όπως μῶς τόν παρέδωκε ο Τισεινός, με τόν μεγάλον, πλατύ μανδύα τών δοκτόρων της Βολωνίας και της Παδοῆς. Περνάει βαρῶς και γαλήνιος τίς όχθες τού 'Ρήνου, στά νῶτα ενός μουλαριοῦ, ακολουθώντας τή στρατιά τού Καρόλου Πέμπτου. Τή στιγμή, που οι σάλπιγγες τών στρατευμάτων τού δουκός Κόσμ σημαίνανε από τίς επάλξεις τού φρουρίου τó προσκλητήριο και ο "Αρνος βογγούσε κάτω απ' τ' άφιδωτά, πέτρινα γιοφύρια, ένας άπεσταλμένος τού Αὐτοκράτορος τού είχε φέρει βιαστικά — περιγράφει ο Γάλλος ύμνητής του — τυλιγμένο σέ πέτσινη θήκη, τó δίπλωμα τού χειρουργοῦ τών Αὐτοκρατορικῶν στρατευμάτων. Και ο μεγάλος σοφός, στρατηγός της ζωής αυτός, ακολουθεῖ τόν Αὐτοκράτορα, νικητής τού Θανάτου. "Ας άφήσουμε όμως νά μιλήσῃ ο ύμνητής του: «'Εκείνοι που τó μαροῦτι τών θβίδων τούς είχε κάψῃ τó πρόσωπο, εκείνοι που τó γιαταγάνι τούς είχε κοματιάσει τίς σάρκες, εκείνοι που είχαν συντριμμένα τά μέτωπα απ' τά πέταλα τών άλόγων, τά στήθη άνοιχτά απ' τά κεντήματα της λόγχης, ήσαν μπροστά σου, γλιοροί άκόμα απ' τó μακελειό της μάχης. Τους έρόχιγαν μπροστά στά πόδια σου, ξεκουμπάνοντας τίς στολές και τίς πανοπλίες τους και από τίς σχισμάδες τών βούχων τους τó αίμα τους ανέβλυζε σ' ένα κόκκινο τόξο. Και όταν έοθον' ή μέρα και μισό της έσβανε μακριά ή γλαυή της μάχης, παρουσιαζόσουν έσθ 'Ανδρέα Βεσάλιε γιά νά έπανορθώσης, με τή μεγαλοφυία σου, τó έργο τού Θανάτου». 'Ο μεγάλος σοφός είχε ίδη ένα όραμα, που, όπως διηγούνται οι βιογράφοι του, δέν τó ξεχασε ποτέ σέ όλη τή ζωή του.

'Ανάμεσα στούς νεκρούς και τούς πληγωμένους, περπατώντας ή δόξα, «μελετάει τά λαμπρά παλληκάρια», 'Επιτρέπατέ μου νά παραλλάξω λίγο τήν

Πινδαρική εικόνα του έθνικου μας ποιητού. Γιατί τίποτα δέν είναι όμοιοτερο και ύψηλότερο απ' τή θυσία. Καί δέν μπορούσε νά μιάς δώση μεγαλοπρεπέστερα τήν εικόνα του Βασιλέως-Στρατηλάτη, άνας έλεκτικός χρονογράφος του πολέμου*, παρά όπως μιάς τόν ζωγράφισε σ' ένα θυελλώδες δειλινό του Οκτωβρίου, άπάνω στο λόφο του Ασπρόκαμπτου, τήν ύστερινή μέρα τής μάχης του Σαραντασόδρου, ανάμεσα σέ νεκρούς και πληγωμένους. Φέρνοντας μπροστά σας τήν άριστοτεχνική και βαθύτατη ύψηλητική ζωγραφία, δέν βρίσκω καλλίτερο τρόπο νά ένώσω τή Δόξα με τή Θυσία και νά κλείσω τό άρθρο μου αυτό.

*Και ό Κωνσταντίνος έτριγυρίσθη έξωφρα από νεκρούς. Όπίσω από τό χάνι, μακριά σειραι νεκροφόρων φορεσιών έπερίμεναν τήν ώραν του άνούχηματος των τάφων. Ωχρά πρόσωπα νεκρών πεζών, εΰζωνοι και πυροβοληταί, έδέχοντο με τήν πικράν άταραξίαν του θανάτου, τό νερό τής βροχής, και άρχισε νά δυναμόνη. Άδρυμέτωποι χωρικοί τής Άττικής, ήμεροι νησιώται του Αιγαίου, γαλήνιοι ψαράδες του Εύβοϊκού, συνωπιοτελοῦσαι τήν προεσπερινήν εκείτην ώραν, τόν θάνατον σεμνόν, λειτουργικόν και καρτερημένον, μέσα εις τό πλαίσιον τής ξαυθής Μακεδονικής γης. Ο Βασιλεύς είδεν άπτόχουτος τό αλφειδίον, πένθημιον εκείνο όραμα των νεκρών στρατιωτών του. Έκτός από τήν κιανήν στεγγότητα των μεγάλων ματιών, τίποτε δέν έφινέρονε τήν συναισθηματικήν έντύπωσιν εκ τής σκηνής. Έπέγραψε με βραδυ βήμα τους νεκρούς στοίχους και, γυρίζοντας από τά χειρουργεία, όπόθεν οι τραυματία έξήγοντο σωρηδόν, δ.ά. νά ξεμυχήσουν εις τήν βροχήν και τόν άνεμον, ό Βασιλικός Άρχιατράτης έστάθη, άχαιρέτισε με μακρόν κράτημα του χεριού εις τό γέισον, τόν θάνατον, και έπροχώρησεν εις τό αυτοκίτητον, και άνέμενε νά τόν φέρη βαζάξιμενον προς τήν θολήν ροήν του Αλιάρμονος. Εκείτην τήν στιγμήν, ένας χλωμός-παιδικός εΰζωνος, με άσπρον αίματομένον επίδεσμον εις τό κεφάλι, έφώνηξε με μίαν λυγρώδη και χαρούμενην φωνήν:

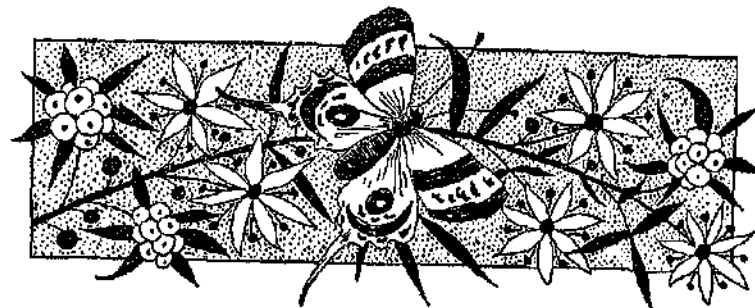
— Καίτε Νικητή!

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

* Ο κ. Γ. Βεντήρης εις τήν «Νέαν Ελλάδα».

* Ο ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ ΤΡΟΦΟΝΕΑ ΕΙΣ ΤΟ ΝΑΥΤ. ΠΟΛΕΜΙΚΟΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ Ν. ΦΛΑΦΡΟΥ *

✧ ΕΞΕΧΟΥΣΑΙ ΜΟΡΦΑΙ ✧

ΤΕ κατά τήν τελευταίαν τριετίαν έκλήθη διπλόν του άληθιοτήτου Βασιλέως μας ΓΕΩΡΓΙΟΥ ό έν Λονδίνω ιδιωτεύων από πολλών έιδών, ως μή έσφιλει, επί προφανεϊ των Έθνηκων συμπερόντων ζημιά, διαπρεπής "Ελλην κ. Γεωργίου Γεννάδιος και δδηλώθη αυτώ ότι τή έποδεξει τής τότε Κυβερνήσεως του

κ. Κυρ. Μαυρομιχάλη ανατίθεται εις αυτόν ή διεύθυνσις τής Έλληνικής έν τή Άγγλική μητροπόλει Πρεσβείας, δημογνώμων ή Έλληνική κοινή κρείσις ησθάνθη άληθή ανακούφισιν και ελληνοτή χαράν διότι ανακαλείται εις τήν ενεργόν διπλωματικήν δρασίον επιφανής συμπολίτης, από πολλού ένδεδειγμένος διά τήν μεγάλην και πολιτικοτάτην Έθνηκήν ταύτην υπηρέσιαν. Ελλόγως δ' έθεωρήθη μία έκτακτος επιτυχία τής Κυβερνήσεως εκείνης, ό ότι έκοπενσε κατά τήν κρείσιμον μάλιον των τότε ήμερών περίοδον του Έθνους νά ζητήση τήν συνεργασίαν έλεκτου τής Πατρίδος τέκνον, του κ. Γ. Γεννάδιου, άνδρός και εκ παιδείας παροδόσεως και εκ επιμελημένης παιδεύσεως και άντιροφής, κατέχοντος πάντα τά πνευματικά και ήθικά εκείνα έρόδια, άπαραίτητα διά τοσοῦτον ύψηλόν ύπόυργημα. Υπήρξε πράξις πρό πολλού άναμενομένης δικαιούσης και δια τήν εδρευτάτην του άνδρός μόρφωσιν και δια τόν άμρογον χαροκίτηρα και δια τήν άκριβειοτάτην γνώσιν του Λαού παρά τώ όποιω θ' άντεπροσώπενε τό Έλληνικόν Έθνος. Ο κ. Γεννάδιος, ως Πρόεδρος τής Ελλάδος άλλοτε έν Λονδίνω, κατέλειπεν άληθιοτήτους άναμνήσεις, ή δ' επικυρωσά αυτου ήκούσθη εδφορούτως σό μόνον έν Ελλάδι, ένθα τυγχάνει γενικής εκτιμήσεως δια τά πολλά αυτου χαρίσματα, άλλα και έν Άγγλκ, όπου εις τους άσκοῦντας πολιτικήν επιζήσιον δέν ήτο άγνωστος.

Και πράγματι ό ύπερτιμος Έλλην, άνεξαρτήτως τής πείρας, των άπειρων γνώσεών του, τής παροικιαδους φιλοπονίας και φιλομαθείας του,

Handwritten signature

* ANOH I. FENNAIOY *

τοῦ ἐμφύτιου πατριωτισμοῦ ὃν ἐπέπνευσαν ἀπὸ τῆς βρεφικῆς του ηλικίας εἰς αὐτὸν ὁ σοφὸς τοῦ Γένους διδάσκαλος πατήρ του καὶ ἡ ἔξοχος μήτηρ αὐτοῦ, ὁ ἐν Λονδίῳ νῦν ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν παραμένων εἰς τὴν Ἀγγλικὴν μεγαλοῦπολιν, κατόρθωσε διὰ τῆς ζουσιμότητος τῶν τρόπων του, τῶν ἐνδελεχῶν μελετῶν του, τῆς γνώσεως τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης, ἣν γράφει καὶ λυλεῖ ὡς τὴν μητρικὴν, νὰ ἦναι τὸ ἀντικείμενον μεγάλων συμπαιθεῶν καὶ ἐξαιρετικῆς ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης παρὰ τῆς αὐτόθι ἀριστοκρατίας, κατιστάς περιζήτητος εἰς πᾶσαν ἐπιστημονικὴν συγκέντρωσιν, προσενεργῶν οὕτω, ὅσοις ὡς ἀνεπίσημος τοῦ ἔθνους ἀντιπρόσωπος, μεγάλας εἰς τὴν Πατριδα ἐκδουλεύσεις, ἐπωφελοῦμενος δὲ τῶν κοινωνικῶν τούτων σχέσεων μετὰ τῶν οπουδαϊοτέρων πολιτικῶν καὶ διπλωματικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἀγγλίας, ἐξῆρε πάντοτε τὰ δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ προσεπάθει κατὰ τὸν πλέον πειστικώτερον τρόπον νὰ διαφωτίσῃ τοὺς ἐκεῖ ὑψηλοὺς κύκλους περὶ πάντων τῶν Ἑθνικῶν ζητημάτων τῆς Πατρίδος του. Οὐδεμίαν ἐκ τῶν συνήθων ὑπερβολῶν λέγει τις, χαρακτηρίζων τὸν Ἰωάννην Γεννάδιον ὡς ἓνα τῶν μᾶλλον μορφωμένων καὶ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν τῆς συγχρόνου Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἄν ἀνεφάνη μέχρι τοῦδε ὑπέροχος διπλωμάτης ἀλλὰ καὶ ὑπέροχος συγγραφεύς. Συνεχίζων μεγάλας οὐνογενετικὰς παραδόσεις, πολλάκις ἐδημοσίευσεν Μελέτας καὶ Πραγματείας, σειρὰν θαυμασιῶν ἄρθρων, ὧν ἡ ἀξία καὶ ἡ βαθεῖα γνώσις τῶν θεμάτων ἠδύνατο νὰ κινήσῃ τὸν φθόνον καὶ Ἑλληνιστοῦ ἐξ ἐπαγγέλματος.

Εἰς τὴν τόσον λεπτὴν δὲ σήμερον διπλωματικὴν ἐπιτυχίαν καὶ εὐγενεστάτην ὑπ' αὐτοῦ ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἄλλογον συνετέλεσε καὶ ὁ μετὰ ἐπιφανεστάτης καὶ ἀριστοκρατικῆς Ἀγγλικῆς οἰκογενείας στενύτατος συγγενικὸς δεσμός· νυμφευθεὶς ἐπίτιμον δέσποναν, ἀμύλλωμένην περιφανῶς εἰς τὰς ὑπερ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀύκτους ἐνεργείας τῆς, πρὸς τὸν εὐγενῆ σύτροφον τῆς ζωῆς τῆς, ἐνθουσιωδέστερον ἀπερῶν τὴν θερμὴν αὐτοῦ ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Ἑθνικὴν διακρίσιν τῆς Πατρίδος τοῦ. Ἡ κυρία Ἀνθὴ Ἰ. Γενναδίου, πεφυλημένη θυγάτηρ τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ ἀνδρὸς Σαρ. Λαγγ, διατελέσαστος Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν εἰς τὰς Ἰνδίας, μετὰ τὸ ἐμφυτιον εἰς ἀκούραστον φιλοφροσύνην καὶ ἐποχρησιωτικότητα, τὸ μυστηροῦν ἔβλην τὴν εὐγένειαν τοῦ γένους, ἔβλην τὴν λεπτότητα, ἔβλην τὸ φιλαλλον τῆς ψυχῆς τῆς, διατηρεῖ εἰς τὴν ὑνειροπόλον καρδίαν αὐτῆς τὰ φιλελληνικώτερα αἰσθήματα — αἰσθήματα ἀγροτάτης Ἑλληνίδος, ἣν παρὰ τὴν θέλγυσσαν χάριν τοῦ πνεύματός τῆς, καταυγάζει δαφνίης κοινωτικῆς λάμπης καὶ ἀγαθὰ ἔφρασις διὰ πάντα φιλανθρωπικῶν ἢ κοινωτικῆς χρησιμότητος σκοπῶν, καὶ διακρίνει ὁ ἀκαταμάχητος πόθος διὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ κυρία Ἀνθὴ Ἰ. Γενναδίου ἀνέκασθεν Ἑλληνικῆς ἐξ αἰσθήματος, διαπλάσεως, μορφώσεως καὶ οἰκογενειακῶν διδαγμάτων γνωρίζει καὶ γράφει ἄριστα τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἣν ὁμιλεῖ κάλλιστα.

Ἐάν ἐν τῷ κόσμῳ ἦτο δυνατὴ ἡ εὐτυχία, ὁ Ἰωάννης Γεννάδιος

πρέπει νὰ ἦναι εὐτυχῆς διότι οὐδενὸς τῶν στοιχείων τῆς εὐδαιμονίας στερεῖται. Χρηστὸν καὶ λαμπρὸν ὄνομα, τιμὴ πρὸς αὐτὸν τῆς Πολιτείας, χαρίσματα σώματος καὶ ψυχῆς, ἐπάρεκτα βίον, ἐπὶ πᾶσι δὲ συνοδίαις ἀπαράμιλλος, σκεῦος ἀρετῆς καὶ ὑψηλοφροσύνης, ἀγλαΐζουσα τὴν ζωὴν του καὶ προσηλοῦσαι ἀμερίστως πρὸς αὐτὴν τὸν ἐγκάρδιον καὶ βαθὺν σεβασμὸν ἐν μέσῳ τῆς ἀριστοκρατικώτερας καὶ ισχυροτέρας τῶν κοινωνιῶν.

✱

Ἰδίᾳ κατὰ τὰς τελευταίας περιστάσεις, καθ' ὡς συμπαρίστατο ὁ κ. Ἰ. Γεννάδιος ἐν Λονδίῳ καὶ μέλος τῆς Ἑθνικῆς Ἑλληνικῆς ἀποστολῆς, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰς περὶ Εἰρήνης διαπραγματεύσεις, τῷ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πολύτιμος τριῶνι συνεργάτης καὶ σύμβουλος τῆς Κυβερνήσεως, εὐλόγως δὲ ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Βενιζέλος εὐτυχῶς νὰ συνεργασθῇ μετ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ιστορικὴν ἐκείνην περίοδον, ἐπανειλημμένως ἐξεφράσθη λίαν κολακευτικῶς περὶ τῆς διπλωματικῆς ἰκανότητος καὶ ἀξίας τοῦ ἐν Λονδίῳ Ἑλληνοῦ Πρεσβευτοῦ, ἐξάρως τὴν χρήσιμον συμμετοχὴν, ἣν προσέφερεν οὗτος κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις.

Διὰ τὸν ἔγκριτον τῆς πατρίδος Πολίτην καὶ τὸν διακεκριμένον διπλωμάτην δοῦν καὶ ἐμπνευσμένον προασιπότην τῶν Ἑθνικῶν δικαίων ἡ « Ποικίλη Στοά », ἐνόμισεν ὅτι ὀφείλε νὰ χαράξῃ τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς, ἐκπληροῦσα οὕτω ἔργον ὀφειλομένης τιμῆς πρὸς ἄνδρα, οἷον ἐν τῇ παροῇ τοῦ ἔθνους λευκανθρία ὀλιγίστους δύναται νὰ παρουσιάσῃ ἢ Πατρίς ἡμῶν καὶ νὰ γνωρίσῃ πρὸς τὴν νέαν Μεγάλην μας Ἑλλάδα τὸν κ. Ἰ. Γεννάδιον τοῦ ὀποῖου εὐλόγως τὸ ὄνομα μετὰ πολλοῦ θαυμασμοῦ ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἀγγλικὴν μεγαλοῦπολιν, συναφῶς δὲ πρὸς τὰς Ἑθνικὰς καὶ πατριωτικὰς ιδεῶδες. Ἡ ἀγνώως ἐνθουσιαστικὴ μορφή τοῦ κ. Γενναδίου, ἡ συγκεντροῦσα ἀκόμη ἐν αὐτῇ ἔβλην τὴν ζωὴν τῆς νεότητος καὶ ἔβλην τὴν ἐπιβολὴν τῆς ὠρίμου ηλικίας, φέρουσα διακριτικὸν καὶ ἔτιονον τὸν ἰδιαίτερον ἐκείνου τύπον τῶν Γενναδίων, τὸν πάντοτε βαθέως προσφιλῆ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, ἀποδίδει ζωηρότερον τῶν ψυχολογικῶν ἡμῶν αὐτῶν σημειώσεων τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἐξέχοντος Ἑλληνοῦ Διπλωμάτου καὶ Συγγραφέως, οὗ ὁ ἄδαλος πατριωτισμὸς καὶ ἡ ὑπεροχὴ τῆς διανοίας καὶ τοῦ χαρακτιῆρος εἶναι οἱ ἀδάμαντες, οὕτως ὡς μίαν χρυσῆν φωτεινιστεράνην πλασιοῦσι τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου Γενναδίου.

ΑΡΣ.

